

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

INSTITUT POLITOLOGICKÝCH STUDIÍ

BAKALÁRSKA PRÁCA

**Migrácia v procese prístupu Slovenskej republiky
k Schengenskému dohovoru**

Zuzana Kršjaková

Konzultant: Doc. PhDr. Běla Plechanovová, CSc.

Praha 2006

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne a použila pri tom iba zdroje uvedené v zozname literatúry a informácie, ktoré mi poskytli pracovníci Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

V Prahe 18.5.2006

Zuzana Kršjaková

Ďakujem predovšetkým pani Doc. PhDr. Běle Plechanovovej, CSc. za vedenie mojej práce, za jej rady a pripomienky. Ďalej ďakujem Danici Jurčovej za všetky cenné rady. Moje poďakovanie patrí aj pracovníkom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, menovite Monike Dodrbovej, Antonovi Dzurdzíkovi, Milošovi Chmelkovi a tiež Ivete Kučerovej z Úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ ako aj Jánovi Kušniarikovi z Migračného úradu MV SR za konzultácie a poskytnuté informácie.

Obsah

Abstrakt.....	5
Zoznam skratiek.....	6
Zoznam príloh.....	7
Úvod.....	8
1 Vymedzenie schengenského systému a migračnej politiky Európskej únie v rámci Slovenskej republiky.....	11
2 Analýza implementácie schengenského <i>acquis</i> v rámci <i>acquis communautaire</i> ...20	
3 Analýza ostatných krokov k zrušeniu vnútorných hraníc.....	29
4 Predpokladaná situácia po prístupe s dôrazom na hranicu s Ukrajinou.....	35
5 Záver.....	42
6 Resumé.....	45
7 Zoznam bibliografických odkazov.....	46
Prílohy.....	53

Abstrakt

Kršjaková, Zuzana: Migrácia v procese prístupu Slovenskej republiky k Schengenskému dohovoru. Bakalárska práca, Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied.

Konzultant: Doc. PhDr. Běla Plechanovová, CSc., Praha: Fakulta sociálnych vied UK, 2006

Bakalárska práca analyzuje proces prístupu Slovenskej republiky k Schengenskému dohovoru na prípade migrácie. Prvá časť obsahuje teoretické vysvetlenie témy, pojmov a predstavuje počiatočnú administratívnu, legislatívnu i technickú situáciu v roku 1998. V ďalšej časti rozoberá autorka kroky, ktoré viedli k naplneniu kritérií a k následnému členstvu Slovenskej republiky v Európskej únii. Zároveň porovnáva zmeny v štatistických údajoch za obdobie 1998-2004. Vychádza predovšetkým z Pravidelných správ Európskej komisie a zo Schengenského akčného plánu. V tretej časti autorka analyzuje kroky potrebné k pripravenosti Slovenskej republiky na členstvo v Schengene. Objasňuje spôsob fungovania hodnotiaceho systému SCHEVAL, legislatívne zmeny i pokrok v ostatných oblastiach. Záverečná časť vychádza zo štúdií viacerých autorov, ktorí sa pokúšajú na základe dlhodobých výskumov predpovedať možnú situáciu na slovenskej i ukrajinskej strane po začlenení Slovenskej republiky do schengenského priestoru. Okrem toho štúdie ponúkajú niekoľko riešení, ktorých aplikácia Európskou úniou i Ukrajinou môže zmierniť dopad a prípadné napätie spôsobené vytvorením schengenskej vonkajšej hranice na slovensko - ukrajinskej hranici. Autorka porovnáva viaceré pohľady na danú problematiku. Názory sú závislé od toho, v ktorom roku štúdie vznikli i od geografického pôvodu autorov vzhľadom na tému. V závere konštatuje, že v oblasti migrácie sa dá očakávať ešte väčší nárast migrantov z východu a s tým spojený ešte väčší tlak na štátnu hranicu. Preto treba posilniť ochranu a kontrolu hranice a splniť schengenské štandardy, ktoré s členstvom súvisia.

Kľúčové slová: *acquis communautaire*, azyl, migrácia, migračná politika, Schengen, víza

Zoznam skratiek

ČSFR – Česká a Slovenská federatívna republika

EK – Európska komisia

EÚ – Európska únia

MÚ MV SR – Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky

NJBPNM – Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii

OSN – Organizácia Spojených národov

SCHEVAL – Schengen evaluation, schengenské hodnotenie

SIS – Schengenský informačný systém

SR – Slovenská republika

ÚHCP P PZ – Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru

Zoznam príloh

- A Mapa SR
- B Mapa zahraničnej migrácie v Európe na začiatku 21. storočia
- C Prehľad o počte vybavených osôb a dopravných prostriedkov na hraniciach so susednými štátmi v oboch smeroch migrácie
- D Prehľad zistenej účasti prevádzáčov na nedovolenom prekračovaní štátnej hranice Slovenskej republiky
- E Počty osôb s priznaným štatútom utečenca
- F Prehľad tlaku nelegálnych migrantov na štátnu hranicu Slovenskej republiky podľa úsekov so susednými štátmi
- G Prehľad zadržaných nelegálnych migrantov s prevádzáčom v rokoch 2000 a 2001
- H Smery nelegálnej migrácie s počtami nelegálnych migrujúcich v rokoch 2000 a 2001
- CH Tlak migrantov na štátnu hranicu
- I Nedovolené prekročenie štátnych hraníc v rokoch 2004 a 2005

Úvod

Bezpečnosť a sloboda. Tieto pojmy sa stali v poslednom období súčasťou každodenného slovníka a ich záruka jednou z priorít. Na úrovni Európskych spoločenstiev a následne Európskej únie (EÚ) súviselo ich riešenie s požiadavkami voľného trhu a slobody pohybu. Výsledkom bol Schengen, spoločný priestor bez vnútorných hraníc a s posilnenou ochranou na vonkajších hraniciach.

Slovenská republika (SR) leží v strede Európy (Príloha A). V čase podpisu dohody v Schengene vnímali jej obyvatelia otázku bezpečnosti a slobody cez masku príslušníkov východného bloku s temer nepriepustnými hranicami a permanentným pocitom hrozby. Zmeny roku 1989 priniesli zmenu orientácie na demokraciu a trhové hospodárstvo. Slovensko deklarovalo vôľu začleniť sa do európskych a transatlantických štruktúr. Vstup SR a ďalších postkomunistických štátov do EÚ znamenal v prípade Slovenska návrat k pozícii nárazníkového štátu (Príloha B), i keď tento krát na „druhej strane barikády“. Na jednej strane sa zvýšila atraktivita SR pre migrantov z východu, na strane druhej sa enormne zvýšil tlak na slovenskú štátnu hranicu. Okrem toho sa narušili vzťahy so susednou Ukrajinou.

Schengen je veľmi komplikovanou a obsiahlou témou a jeho analýza mnohokrát prevyšuje rozsah tejto práce. Z tohto dôvodu došlo k čiastočnej modifikácii témy. Priebeh prístupu SR k Schengenskému dohovoru je analyzovaný formou prípadovej štúdie na jednom aspekte – migrácii. V tejto súvislosti nastali isté zmeny v osnove tak, aby viac zodpovedala pravidlám prípadovej štúdie. Na základe hlbšieho vniknutia do témy bol modifikovaný i názov práce, aby jasnejšie definoval celý proces prípravy SR na vstup do schengenského priestoru.

Jednotlivé kapitoly tak reflektujú štyri základné etapy reálneho procesu. Obsah je prispôbený a ohraničený dostupnosťou literatúry, ktorá je malá. Keďže ide o vysoko aktuálnu problematiku, neexistujú žiadne komplexné štúdie a väčšina zdrojov sú hodnotiace správy, dohovory, zákony a zmluvy, ktoré dávajú odpoveď iba na časť otázok. Postup analýzy je preto realizovaný na základe systému Pravidelných správ Európskej komisie o pripravenosti Slovenska na členstvo v EÚ a z aktualizácií Schengenského akčného plánu a jeho správ.

Prvá kapitola uvádza do témy a rozoberá situáciu na začiatku procesu, ktorým bol pre potreby tejto štúdie stanovený rok 1998. V tomto roku došlo k zmenám na

slovenskej politickej scéne a následne k vytvoreniu potrebných podmienok pre zahájenie prístupového procesu. Zároveň z tohto roku pochádza komplexná správa Európskej komisie (EK) analyzujúca stav SR a definujúca kroky, ktoré je potrebné vykonať, aby bola SR pripravená na členstvo v EÚ i v schengenskom priestore. Použitou literatúrou sú predovšetkým Správy EK a legislatíva vtedy platná v SR.

Ďalšia kapitola je zameraná na obdobie do vstupu SR do EÚ, t.j. do 1.5.2004. Analýza vychádza z jednotlivých Správ EK rovnako ako zo Správ o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo schengenského *acquis* vytvorených ministerstvom vnútra SR a zo štatistických údajov Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ÚHCP P PZ). Základnými sledovanými aspektmi sú administratívne a legislatívne zmeny a zároveň programy, ktoré mali pomôcť SR v implementácii *acquis* a v dosiahnutí štandardov EÚ, a teda pripravenosti na členstvo.

Nasledujúca kapitola objasňuje kroky, ktoré sa vykonávajú v súčasnosti a ktoré majú viesť k zrušeniu kontrol na vnútorných hraniciach, či už sa jedná o oblasť legislatívy alebo personálneho a technického zabezpečenia. V tejto časti práce sú objasnené nové mechanizmy kontroly používané Európskou úniou. Hlavnými zdrojmi sú dokumenty EÚ, novely zákonov a správy analyzujúce pokroky v úlohách definovaných v Schengenskom akčnom pláne.

Záverečná kapitola je istým pohľadom do budúcnosti. Niekoľko štúdií pochádzajúcich z rôznych častí Európy i z rôznych období sa pokúša načrtnúť možné scenáre situácie po úplnom zapojení SR do Schengenu. Autori ponúkajú zároveň možné riešenia prípadných problémov. Viaceré štúdie pochádzajú z projektu uskutočneného Local Government and Public Service Reform Initiative s názvom The impact of EU enlargement and the Schengen Treaty in CEE – policy studies a týkajú sa dopadu Schengenu na SR a Ukrajinu rovnako ako na migráciu na ich území.

Cieľom tejto práce je podať obraz náročného a stále neukončeného procesu prístupu SR k Schengenskému dohovoru, ukázať rolu SR a prispieť tak k rozšíreniu informácií o tejto nedostatočne pokrytej ale aktuálnej problematike. Migrácia je dnes svetový fenomén a tak logicky neobchádza ani SR. Súvisí s ekonomickými rozdielmi i politickými zmenami. Okrem toho sa k nej často viaže kriminalita a iné aspekty bezpečnosti.

Pre Slovensko tak členstvo v EÚ i v schengenskom priestore znamená výzvu. Schengen nie je len o voľnom pohybe, ktorý určite ocenia občania ako istú formu

kompenzácie za dlhé roky nedobrovoľného väzenia na území bývalého východného bloku. Dôležitým aspektom schengenského priestoru je prenos dôvery, právomoci a zároveň zodpovednosti na štáty obhospodarujúce vonkajšie schengenské hranice. Slovensko tak v roku 2007 alebo 2008 čaká bremeno zodpovednosti za bezpečnosť nie len svojich ale aj ostatných občanov členských štátov schengenského priestoru. SR tak necelých dvadsať rokov po nežnej revolúcii čaká obrovská zodpovednosť za ochranu hraníc i manažment azylovej politiky. Utečenci totiž budú prúdiť cez územie SR vo veľkých počtoch a aj v prípade, že sa im podarí dostať do ostatných štátov, systémy ako Dublin II a Eurodac ich identifikujú a vrátia do SR. Pre Slovensko je to veľká výzva.

1 Vymedzenie schengenského systému a migračnej politiky Európskej únie v rámci Slovenskej republiky

Táto kapitola analyzuje vznik a význam schengenského systému a migračnú politiku v ňom obsiahnutú v súvislosti s integračnými ambíciami Slovenskej republiky. Objasňuje historický vývoj od tzv. Schengenskej dohody¹ až po integráciu do agendy Európskej únie. Následne je dôraz kladený na migráciu v rámci jej vymedzenia v schengenskom *acquis* – súvisiacom právnom rámci. Posledná časť sa venuje počiatkom prístupu SR k Schengenskému dohovoru v súvislosti s rozdelením kompetencií medzi slovenskými orgánmi a so stavom situácie i legislatívneho rámca existujúceho v roku 1998, určeného v tejto štúdii ako počiatočný stav.

Schengen

Schengenský systém patrí k výrazným politikám EÚ v oblasti vnútra, polície a súdnych záležitostí. Označenie v sebe skrýva súbor niekoľkých dohôd, ktorými signatárske štáty odstránili medzi sebou vnútorné hraničné kontroly. Dôležitosť schengenského systému spočíva predovšetkým v jeho realizácii slobody pohybu a v solidarite, ktorá z neho vyplýva. Štáty uprostred systému sú v otázke svojej bezpečnosti odkázané na krajiny, ktorých hranice tvoria schengenské vonkajšie hranice (Fiala, Pitrová, 2003).

Vznik systému sa datuje k 14.6.1985, kedy bola v luxemburskom Schengene piatimi štátmi² Hospodárskej únie podpísaná dohoda o postupnom zrušení kontrol na spoločných hraniciach zainteresovaných štátov, tzv. Schengenská dohoda, ktorá nepodliehala ratifikácii. Jej súčasťou boli viaceré krátkodobé a dlhodobé opatrenia. Prvé spočívali napríklad v zavedení tzv. zrakovej identifikácie identity vozidiel, v zjednotení hraničných stanovíšť a v zrušení kontrol doby jazdy a odpočinku, hmotnosti a technického stavu vozidiel. Medzi dlhodobé opatrenia boli zaradené harmonizácia vízovej politiky a predpisy ohľadom vstupu, registrácie a pobytu

¹ Oficiálny názov znie Dohoda medzi vládami štátov hospodárskej únie Beneluxu, Spolkovej republiky Nemecko a Francúzskej republiky o postupnom odstraňovaní kontrol na spoločných hraniciach. (Fiala, Pitrová, 2003)

² Prvotnej iniciatívy sa rozhodli zúčastniť štáty Beneluxu, Francúzska republika a Spolková republika Nemecko. (Fiala, Pitrová, 2003)

štátnych príslušníkov tretích zemí. Okrem toho ale získali členské štáty právo uskutočňovať na svojom území náhodné kontroly.

O päť rokov neskôr, konkrétne 19.6.1990, nasledoval podpis tzv. Schengenského vykonávacieho dohovoru, ktorý už obsahoval jasne definované nariadenia a pojmy. Určoval zároveň, že vnútorné hranice je možné prekračovať kdekoľvek, zatiaľ čo pre vonkajšie platí povinnosť používať oficiálne hraničné prechody. Článok dva ponechával štátom možnosť obnoviť kontroly, ak to vyžadovala mimoriadna bezpečnostná situácia. Prísne pravidlá sa týkali cudzincov, najmä v oblasti azylu, leteckej dopravy a vízovej politiky. Zaviedli sa jednotné schengenské víza, ktorých vydanie bolo prepojené s podmienkou, že žiadateľ nepredstavuje bezpečnostné riziko pre žiaden zo štátov schengenského priestoru. Ďalšie články sa týkali policajnej a trestnej spolupráce, či už išlo o záväzok vzájomného vydávania osôb alebo o možnosť cezhraničného prenasledovania. Veľký dôraz bol kladený na vytvorenie Schengenského informačného systému (SIS), ktorý by posilnil bezpečnosť a sprehľadnil systém vydávania povolení a víz.

Ratifikácia dohovoru trvala päť rokov, čo súviselo nie len s finančnou náročnosťou systému ale aj s vnútornými záležitosťami štátov, ako napríklad so zjednocovaním Nemecka, ktoré v tom čase prebiehalo. Dohovor nakoniec vstúpil do platnosti 25.6.1995 a pridali sa k nemu aj ďalšie členské štáty³ Európskych spoločenstiev. Aplikácia Schengenského dohovoru teda konkrétne znamená okrem zrušenia kontrol na spoločných hraniciach a ich presun na vonkajšie hranice signatárskych štátov aj oddelenie odbavovacích priestorov letísk a prístavov pre cestujúcich zo schengenského priestoru, stanovenie podmienok pre prechod vonkajších hraníc, prisťahovalectvo a azyl, harmonizáciu vízovej politiky a podmienok vstupu, zavedenie práva a podmienok cezhraničného sledovania a ohlasovania príslušníkov tretích štátov cestujúcich medzi členskými štátmi, koordináciu ohľadom ochrany vonkajších hraníc, zavedenie SIS a posilnenie spolupráce v trestnej oblasti.

Fungovanie Schengenského dohovoru nebolo bezproblémové a vždy v súlade s politikou Európskych spoločenstiev či členských štátov. Systém sa musel postupne vyrovnávať s viacerými komplikáciami. Išlo napríklad o prepojenie so spoločným

³ V roku 1990 pristúpilo Taliansko, o rok neskôr Španielsko a Portugalsko, v nasledujúcom roku Grécko, v roku 1995 Rakúsko a nakoniec v roku 1996 Dánsko, Fínsko, Švédsko a zároveň dva nečlenské štáty Island a Nórsko, ktoré tvoria pasovú úniu v rámci severskej únie. (Fiala, Pitrová., 2003)

trhom alebo o nevôľu štátov vzdať sa časti rozhodovacej právomoci v oblasti vnútornej bezpečnosti. Nakoniec sa celá súvisiaca legislatíva, tzv. schengenské *acquis*, stala 1.5.1999 agendou Európskej únie a stratila tak medzivládny charakter. V platnosť totiž vstúpila Amsterdamská zmluva, ktorá inkorporovala Schengenský dohovor do svojho rámca a priniesla zmenu aj Slovenskej republike (Fiala, Pitrová, 2003).

Slovensko na začiatku procesu

Slovensko od svojho vzniku ašpirovalo na členstvo v Európskej únii. Už v roku 1989 nadviazala ČSFR, ktorej bolo Slovensko súčasťou, vzťahy s Európskymi spoločenstvami. O dva roky nasledovala asociačná dohoda. Nová európska dohoda o pridružení uzatvorená medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a samostatnou Slovenskou republikou na strane druhej bola podpísaná 4.10.1993 a nadobudla platnosť 1.2.1995. Následne predložila SR 27.6.1995 oficiálnu žiadosť o členstvo v EÚ. 26.4.1996 obdržala SR dotazník EK, ktorý dostala EK 19.7. vyplnený späť. Po vyhodnotení vznikol tzv. Posudok Európskej komisie k žiadosti Slovenska o členstvo v Európskej únii. Proces pokračoval 3.4.1998, kedy začal *screening*⁴. Prístupové podmienky zmenil Protokol, ktorým sa začleňuje schengenské *acquis* do rámca Európskej únie. Je súčasťou Amsterdamskej zmluvy a jeho ôsmy článok podmieňoval vstup kandidátskych štátov do EÚ práve prijatím schengenského *acquis*.⁵ Jeho implementácia tvorí prvú fázu procesu pristúpenia k Schengenskému dohovoru a musela byť splnená do dátumu vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie, teda do 1.5.2004. Druhá fáza harmonizácie, ktorá povedie k plnému členstvu v schengenskom systéme, a teda aj k zrušeniu kontrol na vnútorných hraniciach, je plánovaná na rok 2007 (Schengenský akčný plán, 2001).

Hoci je schengenský systém dôležitou, výraznou a významnou súčasťou politik EÚ a čiastočne svojím dôrazom na voľný pohyb osôb a na solidaritu odzrkadľuje pozitívne myšlienku európskej integrácie, jeho obsiahlosť by

⁴ Označenie prvej fázy rokovaní o vstupe do EÚ, ktoré spočíva v skúmaní *acquis* a v jeho následnom porovnávaní s legislatívou kandidujúcej krajiny, v určení noriem, ktoré sú v súlade s *acquis* a ktoré nie a vo vytýčení noriem, ktoré je potrebné vytvoriť. (www.foreign.gov.sk)

⁵ Schengenské dohody pôvodne fungovali mimo rámec Zmluvy o založení Európskych spoločenstiev i Zmluvy o EU. Až Amsterdamskou zmluvou, konkrétne článkom 8 tzv. Schengenského protokolu sa začleňuje schengenské *acquis* do rámca Európskej únie. (Amsterdamská zmluva, 1999)

niekoľkokrát presiahla rozsah tejto bakalárskej práce. Preto je jej nosnou témou jeden konkrétny aspekt - migrácia, ktorá v sebe aj tak spája viacero nariadení a problémov vyplývajúcich zo Schengenského dohovoru a jej prehľadná kontrola je jednou z podmienok fungovania celého schengenského systému.

Ako uvádza vo svojej práci Mikšová (2003) migrácia dnes v Európe predstavuje každodennú realitu. I keď má mnoho pozitívnych podôb vo forme legálnej⁶ a dobrovoľnej⁷ migrácie, jej riešenie na úrovni národných politík i v rámci Európskej únie súvisí predovšetkým s nelegálnou⁸ migráciou. Na úrovni EÚ spočíva migračná politika v riešení problému utečencov a s tým súvisiaceho azylu, v sprísňovaní migračných zákonov a v rozširovaní zoznamu bezpečných krajín pôvodu. V schengenskom *acquis* rieši migrácia tri oblasti – kontrolu migračných tokov a pobytového režimu, nelegálnu prácu a prevádzachstvo⁹ (Schengenský akčný plán, 2001).

Slovenskú cestu do EÚ ovplyvnilo veľa faktorov. Výrazným boli voľby, ktoré sa uskutočnili na jeseň roku 1998. Zmena vlády, ktorá po nich nasledovala, priniesla aj zlepšenie situácie v oblasti vzťahov Slovenskej republiky a Európskej únie. Na základe reorganizácie bola koordináciou európskych záležitostí na politickej úrovni poverená Ministerská rada vlády SR pre európsku integráciu vedená príslušným podpredsedom vlády a zložená zo siedmich ministrov. Ďalšími zainteresovanými orgánmi sú Odbor európskej integrácie na Úrade vlády, ktorý podlieha podpredsedovi vlády pre európsku integráciu a poskytuje podporu hlavne v rámci administratívy. Na každom ministerstve boli vytvorené útvary pre európsku integráciu. Slovenská republika tak bola administratívne, kompetenčne a technicky pripravená na zahájenie európskeho integračného procesu.

Hlavným orgánom správy a kontroly migrácie na území Slovenska sa stal Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (MÚ MV SR)¹⁰. Vytvára koncepcie a legislatívne návrhy, koordinuje jednotlivé zainteresované zložky a celkovo realizuje migračnú politiku Slovenskej republiky. Okrem toho dohliada na

⁶ Legálna migrácia spočíva v splnení podmienok prijímacieho štátu ohľadom vstupu a pobytu cudzinca. (Mikšová, 2003)

⁷ Spolu s nútenou sa rozlišuje z hľadiska motívov. Používa sa aj pojem ekonomická migrácia, keďže migrant väčšinou opúšťa krajinu s cieľom zlepšiť svoju ekonomickú situáciu. (Mikšová, 2003)

⁸ Definuje sa na základe nedodržania zákonov danej krajiny. (Mikšová, 2003)

⁹ Oblasti sú takto definované v Schengenskom akčnom pláne Slovenskej republiky a spadajú pod aplikačnú skupinu č.4. (Schengenský akčný plán, 2001)

¹⁰ Vznikol uznesením vlády SR č.501 z 13.7.1993. (www.minv.sk/mumvsr)

napĺňanie medzinárodných závazkov. Kompetenčne podlieha Ministerstvu vnútra a pri svojej činnosti vychádza najmä zo Zásad migračnej politiky¹¹, z Ústavy Slovenskej republiky a zo základných medzinárodných dohôd¹² ako je Ženevský dohovor o právnom postavení utečencov¹³ (<http://www.minv.sk/mumvsvr>).

Migračná politika SR sa v roku 1998 riadila najmä Zákonom NR SR č. 283/1995 Z.z. o utečencoch, ktorý nadobudol účinnosť 1.1.1996 a vyššie zmienenými medzinárodnými dohovormi, k dodržiavaniu ktorých sa zmluvne zaviazala. Zákon o utečencoch upravuje postavenie cudzincov, utečencov a cudzincov, ktorým sa poskytne dočasné útočisko na území SR, priznanie menovaných postavení a s tým súvisiaci postup slovenských orgánov a taktiež práva a povinnosti cudzincov. Ženevský dohovor o právnom postavení utečencov je medzinárodne považovaný za základný dokument ochrany utečencov. Vznikol v rámci Organizácie Spojených národov (OSN) na základe predchádzajúcich vojnových skúseností a vychádzal z dovtedy existujúcich medzinárodných dohôd. Jeho definícia utečenca je základom väčšiny národných definícií a rovnako sa k nej prikláňa aj EÚ. Okrem toho dohovor obsahuje práva a povinnosti utečencov, vymedzenie právneho postavenia, princíp nediskriminácie, sociálne otázky, správne opatrenia a prípadné možnosti zárobkovej činnosti (Dohovor o právnom postavení utečencov, 1951).

Stav harmonizácie slovenskej migračnej politiky v roku 1998 je detailne popísaný v Správe EK z roku 1999¹⁴, ktorá vychádza z posudku predloženého Európskej rade na summite v Madride v roku 1995, z Posudku Komisie z roku 1997, z Hodnotiacej správy z roku 1998 a z informácií od Slovenska ako kandidátskej krajiny. V roku 1998 v SR ešte neexistoval Národný program pre prijatie *acquis* vytvorený až v nasledujúcom roku, preto možno túto analýzu považovať za prehľad počiatočného stavu, od ktorého sa následne odvíjajú kroky Slovenska smerujúce k úplnej implementácii *acquis communautaire*, k členstvu v EÚ i k pristúpeniu

¹¹ Tento základný dokument migračnej politiky SR vznikol uznesením vlády č. 846 z 16.11.1993. Obsahuje podmienky rešpektovania základných ľudských práv a medzinárodného práva. Okrem toho sa Slovenská republika zaväzuje vykonávať svoju migračnú politiku v súlade so zásadami mierového spoluzitia a všeobecnej bezpečnosti a v koordinácii s medzinárodným spoločenstvom. Zároveň si vymedzuje právo stanoviť rámca pomoci s ohľadom na možnosti štátu a sprísnenie boja proti nežiaducej migrácii. (www.minv.sk/mumvsvr)

¹² Slovenská republika sa zaviazala dodržiavať medzinárodné právo, zmluvy a zväzky. (Ústava, čl.2 ods.2, čl.7)

¹³ Podpísaný roku 1951 v rámci OSN a zaväzujúci zmluvné strany k ochrane utečencov. (www.minv.sk/mumvsvr)

¹⁴ Pravidelná správa Európskej komisie o pripravenosti Slovenskej republiky na vstup do Európskej únie za rok 1999. Ide o prvú zo správ, ktoré Európska komisia vydávala, aby informovala o pokroku kandidátskych krajín v príprave na členstvo v Európskej únii.

k Schengenskému dohovoru (Pravidelná správa EK o pripravenosti SR na vstup do EÚ na rok 1999).

Uvedená správa analyzuje jednotlivé kapitoly a ich aspekty. Všeobecne konštatuje politickú vôľu Slovenska realizovať implementáciu *acquis* v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí, ktoré sú považované za prioritnú oblasť. V rámci tejto kapitoly ale rovnako celkovo konštatuje nenaplnenie Kodanských kritérií¹⁵, predovšetkým v bode Schopnosti prevziať záväzky členstva. Ako dôvod uvádza najmä pomalé tempo procesu a malú pozornosť venovanú implementácii legislatívy a zabezpečeniu administratívnych kapacít. Medzi hlavné body v oblasti migračnej politiky zaraďuje potrebu implementácie novej právnej úpravy, posilnenie pohraničnej kontroly, zlepšenia policajných služieb a zvýšenie úsilia v boji s organizovaným zločinom. V rámci azylu vyjadrila potrebu zrušiť tzv. pravidlo 24 hodín¹⁶ a zaviesť odvolací orgán v azylovom konaní.

V oblasti migračných tokov je podľa uvádzanej Správy (1999) veľkým problémom obchodovanie so ženami, pričom SR plní úlohu tranzitnej a čoraz viac i cieľovej krajiny. Problematickou tu zostáva otázka nelegálneho prekračovania hraníc. Podľa Európskej komisie je slovenská pohraničná stráž na nedostatočnej odbornej a technickej úrovni, čo spôsobuje neefektívnu kontrolu hraníc. Ďalším problémom je drogový motivovaná turistika. Riešením je zladovanie vízovej legislatívy a praxe, a taktiež právneho rámca politiky zjednocovania rodín so štandardom EÚ.

Problematika prevádzačstva a nelegálnej práce stojí na tých istých komplikáciách súvisiacich hlavne s malou intenzitou boja s trestnou činnosťou. Je potrebná novelizácia trestného zákona a rozšírenie kategórií trestných činov a presnejšie definície, najmä pokiaľ ide o organizovanú trestnú činnosť. Rovnako je potrebná lepšia koordinácia colných, pohraničných a policajných zložiek. Dôležitá je postupná príprava ochrany budúcej vonkajšej hranice.

¹⁵ Súbor pravidiel ustanovených na záver dánskeho predsedníctva na zasadnutí Európskej rady v Kodani v roku 1993. Tieto zásady musia splniť kandidátske krajiny, aby mohli získať plnoprávne členstvo. Jedná sa konkrétne o stabilitu inštitúcie tak, aby zaručovali demokraciu, ľudské práva, rešpektovanie a ochranu menšín, ďalej o existenciu fungujúceho trhového hospodárstva schopného odolávať konkurenčným tlakom a tržným silám v rámci Európskej únie a nakoniec o schopnosť prevziať záväzky členstva, čo znamená predovšetkým prijatie *acquis* a cieľov hospodárskej, menovej a politickej únie. (Fiala, Pitrová, 2003)

¹⁶ Pravidlo definované v § 4 odseku 2 písmena b Zákona NR SR č. 283/1995 Z.z. o utečencoch, podľa ktorého bol migrant povinný požiadať o priznanie postavenia utečenca do 24 hodín od vstupu na územie SR, inak sa konanie nezačalo. (Zákona NR SR č. 283/1995 Z.z. o utečencoch)

Ďalším dôležitým aspektom je cezhraničná a medzinárodná spolupráca, ktoré zaručia celoeurópske fungovanie systému. Na jednej strane musí Slovensko spolupracovať a harmonizovať svoje kroky s okolitými štátmi, ktoré plánujú vstup v rovnakom čase, teda ostatné krajiny Visegrádskej skupiny. Na strane druhej je nutná veľmi živá spolupráca s východným susedom - Ukrajinou, hranica s ktorým by mala podľa plánu predstavovať jedinú slovenskú vonkajšiu hranicu. Na tomto 97,9 km¹⁷ dlhom úseku je dlhodobo najväčší nápor migrantov i nelegálnej činnosti.

Z tejto Správy (1999) teda vyplýva, že EK považuje Slovensko za krajinu na dobrej ceste s vôľou splniť podmienky a zapojiť sa do systému Európskych spoločenských. Zároveň ale konštatuje veľké nedostatky v odbornej kvalifikácii zainteresovaných pracovníkov, v slabej technickej vybavenosti ich pracovísk a k pomalej a málo efektívnej implementácii potrebnej európskej legislatívy.

Pokiaľ ide o samotné migračné toky, vo všetkých oblastiach možno za obdobie od vzniku samostatného Slovenska v roku 1993 badať stúpajúcu tendenciu. V počte vybavených osôb a dopravných prostriedkov na hraniciach je vidieť mierny nárast z 89 miliónov v roku 1995 na 110 v roku 1998 (Príloha C). Výrazný nárast zaznamenal počet úspešných zásahov proti prevádzacom. Kým v roku 1997 bolo zaznamenaných 34 prípadov, ktorých sa zúčastnilo 42 prevádzachov a 264 prevedených osôb, v nasledujúcom roku bolo prípadov 60, prevádzachov 92 a prevedených osôb dokonca 1394 (Príloha D). Klesajúcu tendenciu mali štatistiky počtu priznaných štatútov utečenca dosahovali maximum v roku 1997, kedy išlo o 99 osôb zatiaľ čo v roku 1993 ich bolo 38 a v roku 1998 získalo štatút utečenca 53 žiadateľov (Príloha E).

Dôležitý údajom pre ďalšiu analýzu je aj pohyb nelegálnych migrantov na jednotlivých hraniciach (Príloha F). Konkrétne čísla sú rôznorodé a dokazujú exponovanosť niektorých úsekov a naopak neatraktívnosť iných, či smer migračných prúdov v globálnejšom európskom pohľade. Zatiaľ čo na hranici s Poľskom možno konštatovať stabilne asi 750 osôb a slovensko – maďarská hranica čelí len dvojnásobnému nárastu na 1270 nelegálnych migrantov, slovensko – rakúska trojnásobnému na 504 osôb a slovensko-ukrajinská päťnásobnému na 365 migrantov. Silný tlak bol v tomto období na hranicu s Českou republikou kde počet z roku 1994,

¹⁷ Údaj pochádza z internetovej stránky Ministerstva vnútra SR www.minv.sk.

ktorý činil 380 osôb, poskočil za päť rokov na 5247 nelegálnych migrantov (Legálna a nelegálna migrácia v SR, 2001).

V rámci prevádzachstva je problémom číslo jeden zelená hranica v ktoromkoľvek úseku a jej nedostatočná kontrola zo strany slovenských orgánov. Najzraniteľnejším regiónom je štátna hranica s Ukrajinou, budúca vonkajšia hranica schengenského priestoru. Komplikovanosť v odhaľovaní takýchto trestných činov spočíva v stále sa zlepšujúcich metódach prevádzachov falšujúcich predovšetkým cestovné doklady a víza.

Možno teda konštatovať zvyšujúcu sa príťažlivosť slovenského územia pre migrantov, či už bola Slovenská republika ich cieľovou stanicou alebo len tranzitným územím. Vyššie uvedené čísla potvrdzujú tézu permanentného nárastu tlaku na slovenské hranice, a teda ďalší impulz pre posilnenie ich ochrany a správy rovnako ako pre medzinárodnú koordináciu postupu v boji proti nelegálnej migrácii. Snaha Slovenskej republiky o vstup do Európskej únie a o následné pristúpenie k Schengenskému dohovoru má dva aspekty. Na jednej strane zvyšuje atraktivnosť Slovenska, či už pre migrantov hľadajúcich vyššie ekonomické alebo demokratické a politické štandardy, než im poskytuje ich štát. Na druhej strane Slovensku prisudzujú nálepku brány do západného sveta, ktoré zatiaľ predstavuje pomerne priepustnú a z pohľadu EÚ nie príliš bezpečnú bránu. Členstvo v EÚ a prístup k Schengenskému dohovoru preto znamenal v roku 1998 pre Slovensko obrovskú, ale zároveň ešte stále veľmi vzdialenú výzvu.

Zlomovosť roku 1998 spočíva v naštartovaní úzkej spolupráce Slovenskej republiky s Európskou úniou, vo vyjasnení pravidiel a hlavne nedostatkov, ktoré Slovensko delia od úspešného naplnenia právneho rámca migračnej politiky EÚ. Obrovské úsilie je potrebné v oblasti administratívy i implementácie legislatívy, aby bolo Slovensko schopné spravovať narastajúcu migráciu na svojich hraniciach i vo vnútrozemí. Európska komisia vo svojej správe skonštatovala veľké rezervy SR vo všetkých aspektoch migrácie, tak ako ich neskôr definoval Schengenský akčný plán. Nelegálna práca a prevádzachstvo predstavujú veľký problém a nebezpečenstvo a štatisticky sa nachádzajú vysoko nad priemerom EÚ. Záverečná správa ÚHCP P PZ zas dokazuje rastúci rozsah migračných tokov do a po území Slovenskej republiky, čím poukazuje na nedostatočnosť hraničnej a cudzineckej policajnej kontroly (Legálna a nelegálna migrácia v SR, 2001). Slovensko sa tak v roku 1998 nachádzalo na začiatku dlhej a náročnej cesty bez istého cieľa. Zlepšenie bezpečnosti hraníc

a väčšia kontrola migrácie, spadajúcej pod prvý pilier tak, ako ho vymedzila Amsterdamská zmluva i tej, ktorá zostáva v kompetencii členských štátov¹⁸, boli požiadavky, ktoré naň kládla nie len Európska únia ale najmä demokratizácia naštartovaná po roku 1989 a s tým súvisiaci tlak nelegálnych migrantov z menej vyspelých častí sveta.

¹⁸ Konkrétne prijímanie ekonomických migrantov a implementácia a rozvoj integračnej politiky zostávajú v kompetencii členských štátov. (Wronski, 2004)

2 Analýza implementácie schengenského *acquis* v rámci *acquis communautaire*

Prvá fáza pristúpenia SR k Schengenskému dohovoru, ktorá skončila vstupom do Európskej únie 1.5.2004, súvisí s úplnou implementáciou schengenského *acquis* v rámci *acquis communautaire*, teda so zladením slovenského práva s právnym rámcom EÚ. Ide o náročný proces vyžadujúci koordináciu veľkého počtu zložiek na viacerých úrovniach, vrátane tej európskej. Keďže prijatie práva EÚ do slovenského systému a ostatné procesy súvisiace s prípravou i so samotným členstvom vyžadujú odovzdanie časti suverenity, musela byť zabezpečená najmä legálnosť takéhoto kroku v najvyššom slovenskom zákone - Ústave Slovenskej republiky (2004). Tá vo svojej novele z roku 2001 právne upravuje vzťah slovenského práva k medzinárodným zmluvám a organizáciám, ku ktorým Slovensko pristúpi. V konkrétnom prípade umožňuje, aby mali právne akty Európskej únie prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky – článok 7 Ústavy SR.

Slovensko sa v procese približovania riadilo v prvom rade pravidelnými správami Európskej komisie a následne aktualizovanými Národnými programami na prijatie *acquis communautaire*, Partnerstvami pre vstup a Schengenskými akčnými plánmi. Všetky spomínané dokumenty sú použité na analýzu implementačného procesu obsiahnutú v tejto kapitole. Celý rozbor končí konštatovaním úspešného prijatia *acquis*, ktoré bolo podmienkou vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie.

Proces implementácie právneho rámca Európskej únie - *acquis communautaire* – je nesmierne dlhý a náročný. Pravidelné správy EK obsahujú mnoho zistení, žiadostí a podnetov na zrýchlenie a zefektívnenie začleňovania do slovenského právneho rámca. Väčšinou sú Slovensku vytykané nedostatky v administratívnej kapacite, v aproximácii práva, v koordinácii jednotlivých zložiek na národnej úrovni a v technickom zabezpečení.

V roku 1999 došlo k zásadnej zmene na poli európskej schengenskej politiky. 1.5. nadobudla platnosť Amsterdamská zmluva, čím sa zmenilo usporiadanie v oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí a schengenský systém sa dostal do rámca Európskej únie. Na tomto základe podmieňovalo prijatie schengenského *acquis* vstup SR do EÚ. Slovenská republika preto vypracovala Koncepciu služby hraničnej

a cudzineckej polície v perspektíve zapojenia Slovenskej republiky medzi štáty Schengenskej dohody – ochrana vonkajšej hranice Európskej únie¹⁹(Stratégia dobudovania ochrany štátnej hranice schengenského typu, 2002). Európska rada zároveň zasadnutí v Helsinkách²⁰ v decembri 1999 rozhodla o začatí prístupových rozhovorov so Slovenskou republikou v roku 2000 (<http://euroforum.nrsr.sk>, 2006).

Pravidelná správa EK o pripravenosti SR na vstup do EÚ za rok 1999 konštatuje najmä zlepšenie v odhaľovaní nezákonného prekročenia hraníc a prijatie novely trestného zákona upravujúceho vo väčšej miere boj s medzinárodným organizovaným zločinom.²¹ Zároveň vyzdvihuje zapojenie Slovenska do programu PHARE a s tým súvisiacu kontrolu migrácie, rozvoj inštitúcií, účinnú správu hraníc a hlavne zvýšenie spôsobilosti riešiť otázky spojené s legálnou aj nelegálnou migráciou.

Európska komisia apelovala na potrebu ďalšieho zosúladzovania legislatívy v oblasti vstupu štátnych príslušníkov tretích krajín na územie Slovenska, výcviku nových príslušníkov Policajného zboru SR a zlepšenie ich horizontálnej komunikácie na zabezpečenie schopnosti bojovať proti organizovanému zločinu. Okrem toho upozorňovala na nevyhovujúci stav infraštruktúry na hraničných prechodoch, predovšetkým na východnej hranici. Chýbala základná výbava a odbornejší výcvik. V činnosti MÚ MV SR a ostatných azylových a migračných zložiek bola nízka spôsobilosť pre prácu s utečencami a žiadateľmi o azyl.

V roku 1999 bola teda Slovenská republika ešte pomerne ďaleko od úspešného prijatia *acquis communautaire* i ďalších noriem potrebných na rozšírenie schengenského priestoru na jej územie. Nasledujúci rok zo sebou priniesol začiatok negociácií o niektorých kapitolách, čím sa Slovensko trochu priblížilo k členstvu, i keď ani úspešné zakončenie negociačného procesu neznamená automaticky členstvo v EÚ. Potrebná je ratifikácia prístupových zmlúv všetkými členskými štátmi, ktoré

¹⁹ Vznikla uznesením vlády SR č. 946/1999 zo dňa 3. 11. 1999. Je ale ohraničená rokom 2002, preto bola v roku 2002 schválená Stratégia dobudovania ochrany štátnej hranice schengenského typu s cieľom splniť záväzky súvisiace s schengenským *acquis* a zvýšiť bezpečnosť SR. Dôraz je kladený na kapacity, zabránenie nelegálnej migrácii a tým previazanú ochranu hranice. (Stratégia dobudovania ochrany štátnej hranice schengenského typu, 2002)

²⁰ Tzv. helsinský summit z 9.-10.12.1999, na ktorom sa členské štáty EÚ rozhodli pozvať Slovensko k rozhovorom o vstupe. Dôležité bolo rozhodnutie, ktoré padlo ohľadom spôsobu rokovania. S každou kandidátskou krajinou sa viedli rokovania samostatne. (euroforum.nrsr.sk)

²¹ Novely z januára a júla 1999 priniesli zavedenie inštitútu ochrany svedka a kategórie trestných činov ako výroba, šírenie a držanie detskej pornografie. (Pravidelná správa EK, 1999)

môžu brať viac ohľady na svoje národné záujmy než na odporúčania Európskej komisie.

Pravidelná správa EK o pripravenosti SR na vstup do EÚ za rok 2000 konštatuje pokrok v ratifikácii niektorých významných medzinárodných dohovorov a v novelizácii zákona o pobyte cudzincov na území SR²², čím sa zlepšila situácia ohľadom slobodného pohybu pracovníkov, teda jednej zo štyroch základných slobôd v rámci EÚ. Okrem toho novela definovala podmienky vydávania víz a zrušenie ich vydávania na hraniciach, s výnimkou humánnych dôvodov. V marci 2000 bol vládou SR schválený revidovaný Národný program pre prijatie *acquis communautaire*, v ktorom si Slovenská republika ujasnila svoj pokrok i svoje slabé miesta a mohla následne stanoviť a plniť nové priority²³ (<http://euroforum.nrsr.sk>, 2006).

Zároveň bol 28.6.2000 zavedený vízový režim pre občanov Ukrajiny, ktorý bol potrebný v rámci harmonizácie zoznamu krajín s potrebnými vízami a je jednotný pre všetky členské štáty EÚ zapojené do schengenského systému. V rámci 24. negociačnej kapitoly o spolupráci v oblasti spravodlivosti a vnútra vyzdvihuje EK pokrok v oblasti boja proti organizovanému zločinu, v azylovej, migračnej a vízovej oblasti. Splnila sa jedna krátkodobá priorita Partnerstva pre vstup z roku 1999, a to zavedenie vízových nálepiek. Ďalším pozitívnym faktorom v tejto oblasti bolo vytvorenie Úradu hraničnej a cudzineckej polície²⁴ v máji 2000. V azylovej oblasti došlo k zrušeniu problematického „pravidla 24 hodín“ a k novelizácii zoznamu bezpečných tretích krajín a bezpečných krajín pôvodu. Ďalej sa predĺžilo zrýchlené konanie v prvej inštancii zo sedem na 30 dní a odvolacie konanie na sedem dní, stanovilo právo na uznanie štatútu utečenca na účely zjednotenia rodín a zmenila sa definícia zjavne neopodstatnených prípadov (Pravidelná správa EK o pripravenosti SR na vstup do EÚ za rok 2000).

²² Novela zákona NR SR č. 73/1995 Z.z. s účinnosťou od 1.4.2000 (zákon NR SR č. 69/2000 Z.z.) zavedená na základe Koncepcie služby hraničnej a cudzineckej polície. (Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001)

²³ Druhá revízia Národného programu pre *acquis communautaire* vychádza z Partnerstva pre vstup, zo Správy Európskej komisie o pripravenosti SR na členstvo v EÚ za rok 1999, z údajov ústredných orgánov štátnej správy, zo záverov bilaterálnych screeningov a z pripomienok Európskej komisie z decembra 1999. Dokument si stanovil dva záväzky, vlastný národný program rozdelený na negociačné kapitoly a z príloh ako Plán legislatívnych úloh vlády na rok 2000, Partnerstvo pre vstup či Schéma legislatívneho procesu. (euroforum.nrsr.sk)

²⁴ Úrad má na starosti poskytovanie pobytových povolení pre cudzích štátnych príslušníkov, či už sa jedná o pracujúcich, študentov alebo utečencov s priznaným štatútom. Okrem toho slúži ako odvolací orgán vo veciach pobytových povolení, víz a vypovedania. (Pravidelná správa EK, 2002) Úrad pôsobí v rámci Prezídia policajného zboru SR. Spravuje pobyt cudzincov na území štátu a zabezpečuje ochranu štátnej hranice na hraničných prechodoch i na tzv. zelenej hranici. (Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001)

Rezervy Slovenska podľa spomínanej Správy 2000 spočívali v kontrole migrácie vlastných občanov, čo súvisí s odchodom viacerých skupín Slovákov rómskeho pôvodu do členských krajín EÚ a s následným zavedením vízovej povinnosti pre občanov SR. Okrem toho ešte nebola pripravená novela azylových a cudzineckých zákonov rovnako ako koordinácia síl v boji s organizovaným zločinom ako napríklad prevádzachstvo (Príloha G). V azylovej politike naďalej chýbala druhostupňová odvolacia inštitúcia. Hodnotenie v rámci spolupráce v oblasti spravodlivosti a vnútra zdôrazňuje slabý pokrok v oblasti hraničných kontrol aj napriek zavedeniu Koncepcie služby hraničnej a cudzineckej polície v perspektíve zapojenia SR medzi štáty Schengenského dohovoru – ochrana vonkajšej hranice EÚ.²⁵ Taktiež ešte nedošlo k realizácii jednej z priorít Partnerstva pre vstup v roku 1999, konkrétne k zladeniu Trestného zákona v oblasti boja proti organizovanému zločinu a podvodu. I keď narastá počet odhalených nelegálnych migrantov, odhad o počte neodhalených nelegálnych migrantov je stále príliš vysoký. Prioritou v migračnej oblasti je uzatvorenie readmisných dohôd s tretími krajinami a s tým súvisiace posilnenie administratívnych kapacít na implementáciu *acquis* v tejto oblasti. Ustanovenie *non-refoulement*²⁶ stále čaká na harmonizáciu s medzinárodným štandardom. Súlad s *acquis* ešte chýbal v súvislosti s udeľovaním a predlžovaním pracovných povolení, povolením vstupu príslušníkom tretích krajín, právom na zjednotenie rodín a štatútom tolerovaného pobytu (Legálna a nelegálna migrácia v SR za rok 2001).

V nasledujúcich dvanástich mesiacoch došlo iba k miernemu progresu, EK konštatuje vo svojej správe z roku 2001. Európsky parlament zas zdôrazňoval nedostatky SR v oblasti spravodlivosti a vnútra. A to aj napriek vytvoreniu Schengenského akčného plánu Slovenskej republiky²⁷ (2001) a medzirezortnej pracovnej skupiny na implementáciu schengenského *acquis*.²⁸ Vzťahy EÚ

²⁵ Dokument prijatý uznesením Vlády SR č.946/199 vládou SR a určujúci podmienky, ktoré treba splniť v jednotlivých oblastiach ako azyl a migrácia k dátumu vstupu Slovenska do Európskej únie. (Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001)

²⁶ Tzv. princíp nevyhostiteľnosti, čo znamená ochranu utečencov pred vyhostením späť na územie, kde boli ohrozené jeho slobody. Definovaný v článku 33 Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov. (Dohovor o právnom postavení utečencov, 1951)

²⁷ Schválený 5.9.2002 uznesením vlády SR č. 836 a pripojený formou Piatej dodatkovej informácie k Negociačnej pozícii Slovenskej republiky v kapitole č. 24 – spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútra. (Správa o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského *acquis*, 2002)

²⁸ Skupina vznikla 15.6.2001 na základe Správy Európskej komisie o pripravenosti Slovenskej republiky na členstvo v Európskej únii z roku 2000, v ktorej sa konštatoval nedostatky v oblasti azylu,

a Slovenska poznačil škandál ohľadom podozrenia zo zneužívania financií z pomocných fondov.²⁹ Na druhej strane dosiahla Slovenská republika úspech naplnením tzv. *catch-up* princípu³⁰, a teda aj šancu dostať sa do prvej skupiny krajín usilujúcich o členstvo v Európskej únii³¹ (<http://euroforum.nrsr.sk>, 2006).

Čiastočný progres nastal v oblasti vízovej politiky, štruktúry zainteresovaných úradov a zosúladovania slovenského práva s medzinárodným štandardom. Približovanie slovenskej migračnej politiky k *acquis* je nesmierne pomalé. Presnejšie, v súvislosti s vízovou politikou schválila slovenská vláda v júni 2001 nový Koncept vízovej politiky³², čím sa priblížila k ustanoveniam *acquis communautaire*. Vízová povinnosť bola zavedená pre občanov Bieloruska a Ruskej federácie. Systém kontrol východnej hranice ešte stále nedosiahol štandard EU. V apríli sa zmenila organizačná štruktúra ÚHCP P PZ, čím sa priblížila k schengenským štandardom (Legálna a nelegálna migrácia v SR za rok 2001). V decembri 2000 podpísala SR Dohovor OSN proti medzinárodnému organizovanému zločinu³³. Vo februári vznikla v rámci Úradu pre boj s organizovaným zločinom špeciálna jednotka pre boj s obchodovaním s bielym mäsom ako súčasť širšej koncepcie boja proti nelegálnej migrácii, v rámci ktorej slúži Slovensko ako tranzitná krajina na ceste do Českej republiky a Rakúska. Inak nemožno v oblasti migrácie zaznamenať žiaden pokrok. Európska komisia opäť prízvukuje potrebu zrýchlenia prijímania krokov potrebných k harmonizácii slovenského právneho rámca s *acquis communautaire*. Okrem toho akcentuje potrebu navýšenia administratívnych kapacít, predovšetkým v oblasti kontroly hraníc a vízovej politiky tak, aby boli schopné zvládvať všetky úlohy spojené s fungovaním schengenského systému.

hraničnej kontroly a migrácie. Vedením bol poverený prezident Policajného zboru SR a pozostáva zo 14 aplikačných skupín, z nich jedna je zameraná na migráciu. (Schengenský akčný plán, 2001)

²⁹ Na základe podozrenia zo zneužívania pomocných fondov pre SR ako kandidátsku krajinu pozastavila Európska komisia v apríli 2001 platby a vyzvala Pavla Hamžíka, vedy zastávajúceho funkciu podpredsedu vlády SR pre európsku integráciu na odstúpenie. Prezident SR Rudolf Schuster ho následne na návrh predsedu vlády Mikuláša Dzurindu odvolal z funkcie. (euroforum.nrsr.sk)

³⁰ Princíp dobiehania, čo znamená, že Slovenská republika dostihla 27.6.2001, teda po 17 mesiacoch rokovania, v napĺňaní kapitol Českú republiku a Estónsko, ktoré s EÚ rokovali o dva roky dlhšie. (euroforum.nrsr.sk)

³¹ Kandidátske krajiny boli podľa pokroku rozdelených do dvoch skupín a do dvoch vln rozširovania. Slovenská republika sa až do roku 1999 nachádzala v druhej vlne. (euroforum.nrsr.sk)

³² Uznesenie Vlády SR č.604/2001 na harmonizáciu vízovej politiky s vízovou politikou EÚ na základe nariadenia Rady EÚ č. 539/2001, ktoré obsahuje zoznam krajín, od občanov ktorých budú vyžadované víza. Následne musela SR upraviť viacero bilaterálnych dohôd o vízovej povinnosti pri vstupe na jej územie. (Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001)

³³ Originálny názov znie UN Convention against Transnational Organised Crime in December 2000. (2001 Regular Report on Slovakia's progress towards Accession)

Pravidelná správa EK o pripravenosti SR na vstup do EÚ za rok 2002 vyznieva oveľa optimistickejšie, než tomu tak bolo v predchádzajúcom roku. Celkovo konštatuje pokrok vo všetkých oblastiach dôležitých pre túto analýzu – azyl, hraničná kontrola, migrácia, policajná spolupráca a vízová politika. Vďaka tak výraznému pokroku bolo možné predbežne uzavrieť súvisiacu kapitolu 24 – spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútra, čo znamená predbežnú implementáciu *acquis* v oblasti spravodlivosti a vnútra, takže ďalší krok približujúci Slovensko k členstvu v EÚ i k plnému zapojeniu Slovenska do schengenského systému. Európska komisia zároveň 9.10.2002 odporučila prijatie SR do EÚ, čo bolo potvrdené 25.10. na summite Európskej rady v Bruseli, 9. decembra oficiálnym uzatvorením prístupových rokovaní a dohodou o ukončení prístupových rokovaní na summite v Kodani³⁴ (<http://euroforum.nrsr.sk>, 2006).

Konkrétne vo vízovej oblasti nadobudol v apríli 2002 účinnosť nový zákon o pobyte cudzincov³⁵ špecifikujúci typy vydávaných víz podľa praxe EÚ. Ešte je potrebné doladenie harmonizácie s únijským zoznamom krajín s vízovou povinnosťou i so zoznamom štátov, na ktoré sa vízová povinnosť nevzťahuje. Vďaka zavedeniu on-line systému na vydávanie víz a vytvoreniu centrálného vízového registra sa celý proces zefektívnil. Bezpečnostné normy EÚ sa naplnili zavedením novej vízovej nálepky. V otázke kontroly vonkajších hraníc došlo k výraznému posunu smerom k naplneniu *acquis*. Centrálnym riadiacim orgánom sa stal Úrad hraničnej a cudzineckej polície a zlepšila sa aj infraštruktúra na hraničných prechodoch pozdĺž slovensko-ukrajinskej hranice. Pokiaľ ide o kapacitnú vybavenie, zásadnou zmenou je ukončenie využívania vojakov základnej vojenskej služby a ich nahradenie stálymi a kvalifikovanými zamestnancami (Legálna a nelegálna migrácia v SR za rok 2001).

V súvislosti s migráciou je treba vyzdvihnúť nový zákon o pobyte cudzincov z apríla 2002, ktorý približuje slovenské právo k *acquis communautaire*. Zákon upravuje dôležité aspekty migračnej politiky ako je vyjasnenie podmienok vstupu a pobytu cudzincov a tiež aj otázku nezákonnej migrácie. Situáciu by mala pomôcť riešiť nová Národná jednotka na boj proti nelegálnej migrácii (NJBPNM)³⁶, ktorá by mala zlepšiť schopnosť slovenských úradov zabraňovať cezhraničnej trestnej činnosti

³⁴ Stretnutie Európskej rady 12.-13.2.2002 v Kodani. (euroforum.nrsr.sk)

³⁵ Zákon NR SR č.48/2002 Z.z. priniesol zmeny v pobytovej a vízovej agende a zároveň v oblasti vstupu cudzincov na územie SR. (Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2002)

³⁶ Vznikla 1.4.2002 a jej hlavnou náplňou je odhaľovanie a predchádzanie trestnej činnosti súvisiacou s cezhraničnou trestnou činnosťou a nelegálnou migráciou. (Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2002)

a nelegálnej migrácii. Problémom naďalej zostáva efektivita zachytávania nelegálnych migrantov na východnej hranici. Veľké počty sú zadržané až pri snahe prekročiť slovensko-rakúsku hranicu prípadne až vo vnútri schengenského priestoru, kedy sú následne na základe readmisných dohôd vrátené na územie Slovenskej republiky. Za účelom harmonizácie azylovej politiky s normami EÚ bol s účinnosťou od januára 2003 prijatý nový azylový zákon, ktorého hlavnou zmenou je nahradeniu termínu utečenec termínom azylant. Upravuje otázky ako podmienky udeľovania azylu, zásadu *non-refoulement* a stanovuje krajské úrady v Bratislave a Košiciach ako odvolacie orgány v azylovom konaní. Väčšina procedúr udeľovania azylu naďalej skončí bez výsledku z dôvodu opustenia Slovenska. Novelizácia zákona nastala aj v oblasti organizovaného zločinu. Nová úprava predchádza prekryvaniu funkcií policajným orgánom a posilňuje rolu prokurátora v konaní (Pravidelná správa EK o pripravenosti SR na vstup do EÚ za rok 2002).

V rámci zvýšenia efektivity implementácie pripravila EÚ na celé obdobie začleňovania európskej legislatívy do slovenského právneho rámca tzv. twinningové projekty. Ide o nástroje na pomoc kandidátskym krajinám v schopnosti prijímať *acquis communautaire* vo všetkých súvisiacich oblastiach. Projekt bol financovaný z fondov PHARE³⁷ a pokryl temer 30% jeho rozpočtu. Celý proces začínal na slovenskej strane, ktorá vytvorila projekty pre jednotlivé oblasti, v ktorých by mohol *twinning* zefektívniť implementáciu. Následne vypracovali jednotlivé členské štáty svoje ponuky a na ich základe si potom konkrétne slovenské ministerstvá vybrali najvyhovujúcejších twinningových partnerov.

V oblasti migrácie bolo za zodpovedný orgán v Slovenskej republike určené Ministerstvo vnútra. Spravovalo celkovo tri twinningové programy. Jeden bol zameraný na pripojenie k schengenskému systému.³⁸ Partnerskou krajinou bolo Francúzsko a finančné náklady dosiahli 310 tisíc €. Cieľom projektu bolo posilnenie zložiek zodpovedných za kontrolu osôb v rámci azylu, kontroly hraníc a migrácie. Na ďalšom projekte spolupracovala Veľká Británia s cieľom zvýšiť odbornú pripravenosť policajných zložiek.³⁹ Celkové náklady dosiahli 400 tisíc €. Posledný twinningový projekt v rámci gescie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sa realizoval

³⁷ Predvstupový program z roku 1989, ktorý sa neskôr rozšíril aj na ostatné kandidátske krajiny. Financovaný je zo zdrojov Európskej únie a od Kodanského summitu z roku 1993 pomáha krajinám v prípravách na členstvo. (<http://ec.europa.eu/comm/enlargement/pas/phare>)

³⁸ Pr. SR 98/BI/JH/03 - Právna pomoc MV SR - príprava na pripojenie k systému Schengen. (Twinning)

³⁹ Pr. SR 98/BI/JH01 - Odborná príprava policajtov a výcvik v policajnom manažmente. (Twinning)

v spolupráci s Nemeckom a zameraný bol na odbornú prípravu v oblasti azylu a migrácie.⁴⁰ Dôraz bol kladený na zladenie inštitúcií, práva a procesov v Slovenskej republike s *acquis communautaire*, ako je napríklad azylový zákon či starostlivosť o utečencov. Finančné krytie dosiahlo výšku 310 tisíc € (Twinning).

Okrem toho sa Slovensko zapojilo do vzdelávacieho programu *Odyssey*, zameraného na spoluprácu, tréning a výmenu v oblasti azylu, imigrácie a ochrany vonkajšej hranice. Konkrétne sa v SR zrealizovali v gescii Ministerstva vnútra semináre, jazykové kurzy pre negociačnú skupinu 24 a iné odborné školenia.⁴¹ (<http://www.vlada.gov.sk>, 2006).

Dňa 14.4.2003 schválila Európska rada⁴² prijatie desiatich kandidátskych krajín v najbližšom kole rozširovania a 16.4.2003 bola v Aténach slávnostne podpísaná Zmluva o pristúpení k Európskej únii.⁴³ Došlo teda k implementácii väčšiny schengenského *acquis* a Slovenská republika bola pripravená na členstvo v Európskej únii. Zvyšné časti *acquis* bolo potrebné prijať do dátumu vstupu, prípadne do iného dátumu stanoveného pre oblasti s vyjednanými prechodnými obdobiami, i keď schengenské *acquis* nadobudne účinnosť až po rozhodnutí Rady (<http://www.euroforum.nrsr.sk>, 2006).

Do dátumu vstupu bolo potrebné splniť ustanovenia obsiahnuté v tzv. prvej kategórii a dosiahnuť teda minimálne štandardy. V oblasti migrácie išlo konkrétne išlo o boj proti nelegálnej migrácii⁴⁴, otázku prekračovania vonkajších hraníc⁴⁵, policajnú spoluprácu⁴⁶, vízovú politiku⁴⁷ a vzájomnú pomoc v trestných veciach⁴⁸. Okrem toho bolo nutné zefektívniť boj s nelegálnou prácou, ktorá v roku 2003 činila

⁴⁰ Pr. SR 98/BI/JH/02 - Odborná príprava v oblasti azylu a migrácie. (Twinning)

⁴¹ Všetky aktivity sa realizovali v rámci koncepcie vzdelávania pracovníkov štátnej správy v rámci integračného procesu. (http://www.vlada.gov.sk/eu/Dokumenty/koncepcia_vzdelavania)

⁴² Stretnutie ministrov zahraničných vecí členských štátov, teda Rady EÚ v Luxemburgu. ([euroforum.nrsr.sk](http://www.euroforum.nrsr.sk))

⁴³ Za Slovenskú republiku dokument podpísali prezident Rudolf Schuster a premiér Mikuláš Dzurinda. ([euroforum.nrsr.sk](http://www.euroforum.nrsr.sk))

⁴⁴ Ustanovenia v článkoch 26 a 27 Schengenského dohovoru. (Správa o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského *acquis*, 2002)

⁴⁵ Ustanovenia v článkoch 3, 5, 6 a 7 Schengenského dohovoru. (Správa o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského *acquis*, 2002)

⁴⁶ Ustanovenia v článkoch 39, 44, 45, 46 a 47 Schengenského dohovoru. (Správa o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského *acquis*, 2002)

⁴⁷ Ustanovenia v článku 13 Schengenského dohovoru. (Správa o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského *acquis*, 2002)

⁴⁸ Ustanovenia v článkoch 48 - 68 Schengenského dohovoru. (Správa o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského *acquis*, 2002)

36 nelegálne zamestnaných a 59 cudzincov pracujúcich bez povolenia.⁴⁹ Oveľa väčším problémom naďalej zostáva nelegálna migrácia súvisiaca s trestným činom prevádzračstva, pričom najväčší podiel stále predstavujú nelegálni migranti zadržaní nie na hraniciach ale už na území SR (Príloha H). Zároveň sa zmenila atraktívnosť hraníc a najvyšší tlak sa presunul z rakúskej na ukrajinskú hranicu (Príloha CH) (Legálna a nelegálna migrácia v SR za rok 2003).

Pravidlá, ktoré sa začali realizovať vstupom SR do Európskej únie, sú *acquis* o azyle, boji s organizovaným zločinom, colnej spolupráci, migrácii a policajnej spolupráci, pravidlo o vonkajších hraniciach a čiastočne vízové pravidlá. Zároveň nadobudlo účinnosť tzv. Dublinské nariadenie⁵⁰. Okrem toho je potrebné kapacitné zabezpečenie hraničnej kontroly, kontroly a boja proti nezákonnej migrácie a organizovaného zločinu.

Vstupom Slovenskej republiky do EÚ sa zavŕšila prvá etapa prístupu k Schengenskému dohovoru. Trvala šesť rokov a sprevádzalo ju veľké množstvo negociácií, legislatívnych zmien v slovenskom právnom rámci, programov, či už výcvikových alebo twinningových, a inovácií v administratívnom i technickom vybavení zapojených inštitúcií SR. Problémy súviseli najmä s malou efektívnosťou na slovenskej strane a s rovnako dôležitým nedostatkom finančných prostriedkov. Nakoniec sa predsa len podarilo zosúladiť slovenský právny systém s požiadavkami legislatívy a fungovanie migračnej politiky v Slovenskej republike v súlade s schengenskými štandardami je očakávané v roku 2007, kedy sa zavŕši harmonizačný proces ochrany hraníc, predovšetkým budúcej vonkajšej schengenskej hranice na východe slovenského územia.

⁴⁹ Informácie pochádzajú zo štatistiky Policajného zboru SR. (Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2003)

⁵⁰ Nariadenie č.343/2003/ES, ktoré nahradilo tzv. Dublinský dohovor. Jeho súčasťou je systém databázy odtlačkov prstov Eurodac. (MÚ MV SR)

3 Analýza ostatných krokov k zrušeniu vnútorných hraníc

Deň vstupu SR do EÚ je na jednej strane symbolom ukončenia náročného procesu implementácie *acquis communautaire*, na druhej strane predstavuje počiatok tzv. druhej kategórie integrácie SR do schengenského priestoru. V Schengenskom akčnom pláne prezentuje Ministerstvo vnútra potrebu „prijat' organizačno-technické a personálne opatrenia v súvislosti so zrušením hraničných kontrol na štátnej hranici Slovenskej republiky s členskými štátmi EÚ“⁵¹ k termínu vstupu SR do schengenského priestoru, a teda k zrušeniu kontrol na vnútorných hraniciach. Počas tohto obdobia bude musieť SR podľa Správy o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského *acquis* uspieť v tzv. schengenskom hodnotení⁵² a splniť podmienky systému SIS.

Hodnotenie kandidátskych krajín, fungujúce na úrovni pracovných skupín pod označením *Schengen evaluation* (SCHEVAL), sa riadi Rozhodnutím výkonného výboru⁵³. Základom procesu je monitoring „hodnotenia plnenia požiadaviek pre aplikáciu Schengenského *acquis* a schengenských štandardov potrebných pre integráciu Slovenskej republiky do schengenského priestoru“⁵⁴. Rozhodnutie výkonného výboru jasne určuje priebeh a zámer celého hodnotenia. Na začiatku vypracuje Stály výbor zoznam kritérií určujúci štandardy, ktoré musí kandidátska krajina splniť, aby mohla zaviesť dohovor do platnosti. Následne je v kompetencii výboru posúdiť, či štát dodržiava štandardy a splňa kritériá (Schengenský akčný plán, 2005).

Konkrétne oblasti sú definované v dokumente Rady EÚ nazvanom *Preparation of the Schengen evaluation of the new member States*. Prvou hodnotenou oblasťou bola už v januári 2006 ochrana osobných údajov. Nasledovala policajná spolupráca, ochrana morských hraníc, ktorá jediná sa netýka SR, ochrana vzdušných hraníc, vízová politika a na záver ochrana pozemných hraníc. Podľa informácií pracovníkov ÚHCP P PZ nasleduje vždy po hodnotení vytvorenie odporúčania, pričom kandidátska krajina má šesť mesiacov na realizáciu podnetov hodnotiacej komisie.

⁵¹ s.32, Schengenský akčný plán, 2005

⁵² Ide o termín použitý v Správe o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského *acquis*. Anglický oficiálny termín znie *Schengen evaluation*.

⁵³ Konkrétne sa jedná o Rozhodnutie výkonného výboru zo 16.9.1998 o zriadení Stáleho výboru pre hodnotenie a vykonávanie Schengenu, ktoré bolo publikované v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev 22.9.2000 pod číslom označením SCH/Com – ex (98) 26 def.

⁵⁴ s.6, Schengenský akčný plán, 2005

Splnenie prísnych kritérií je podmienkou pristúpenia krajiny k Schengenskému dohovoru.

V SR sa začal proces 20.12.2004 prehlásením ministra vnútra SR o pripravenosti na začatie procesu.⁵⁵ Samotné hodnotenie bolo spustené 1.2.2006 v oblasti ochrany osobných údajov a trvalo tri dni. V záverečnej správe skonštatovala hodnotiaca komisia naplnenie podmienok. V období 26.-30.3.2006 nasledovala kontrola policajnej spolupráce⁵⁶, pričom podmienkou pre voľbu miest návštevy zo strany Rady⁵⁷ bolo, aby zvolené miesta pokrývali spoluprácu so všetkými susediacimi krajinami, ktoré participujú na Schengene. Skončila s rovnakým pozitívnym výsledkom ako v prípade kontroly ochrany osobných údajov. V poradí tretie hodnotenie sa uskutočnilo 11.-13.5.2006 a kontrola sa realizovala v oblasti ochrany vzdušných hraníc. Komisia navštívila tri slovenské letiská, ktoré budú v budúcnosti letiskami schengenského typu. Ide konkrétne o Letisko M. R. Štefánika v Bratislave, Letisko Poprad – Tatry a Letisko v Košiciach. Dôraz mal byť rovnako ako neskôr v prípade pozemských hraníc kladený na výber zohľadňujúci rôznorodosť pohraničných aktivít⁵⁸ a hlavne významnosť tokov legálnej i nelegálnej migrácie. V čase odovzdávania tejto práce ešte neboli známe výsledky hodnotenia. Predposledná kontrola sa týka víz⁵⁹ a je rozdelená na dve časti. Z piatich možností⁶⁰ si každá kandidátska krajina vybrala dve miesta, v ktorých sa čoskoro uskutoční hodnotenie ich konzulárnej činnosti. SR si zvolila Belehrad, kde komisia vykoná kontrolu 18.-19.9.2006 a Kyjev, kde sa hodnotenie uskutoční 19.-20.6.2006. Na záver sa 9.-14.10.2006 uskutoční návšteva hodnotiacej komisie na pozemných hraniciach⁶¹ Slovenskej republiky.

V tejto súvislosti poukazuje Schengenský akčný plán na problematiku zelenej hranice. V rámci programu PHARE získala SR na posilnenie svojej hranice s Ukrajinou techniku ako napríklad čítačky cestovných dokladov, prostriedky na

⁵⁵ Minister deklaráciu učinil v súlade s článkom 3 odseku 2 Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k EÚ. (Schengenský akčný plán, 2005)

⁵⁶ Definované v článkoch 40 – 43 Schengenského dohovoru. (Národná implementačná stratégia Schengenského prechodného fondu)

⁵⁷ Požiadavky sú definované v dokumente Schengen evaluation of the new member States.

⁵⁸ Rada požadovala zahrnúť do výberu rovnako cestné i železničné hraničné prechody, prístavy i kontrolné stanovištia. (Schengen evaluation of the new member States)

⁵⁹ Definované v článkoch 10 – 12 a 14 – 18 Schengenského dohovoru. (Národná implementačná stratégia Schengenského prechodného fondu)

⁶⁰ Kontrolu vízovej činnosti bolo možné ponúknuť na konzulátoch v Belehrade, Kyjeve, Moskve, Tunise a St.Peterburgu. (Preparation of the Schengen evaluation of the new member States)

⁶¹ Definované v článku 5 Schengenského dohovoru. (Národná implementačná stratégia Schengenského prechodného fondu)

sledovanie osôb a vecí a výpočtovú techniku. Ďalšie programy sú realizované v rámci projektu komplexného zabezpečenia systému ochrany štátnej hranice Slovenskej republiky s Ukrajinou. Zamerané sú na prestavbu, rekonštrukciu, výstavbu, zlepšenie vybavenosti a zvýšenie ochrany. Finančné krytie zabezpečuje Schengenský prechodný fond⁶².

Od úspechu poslednej kontroly, ktorá bude hodnotiť najzložitejší bod v ochrane slovenského územia i celého schengenského priestoru – štátnu hranicu s Ukrajinou – závisí následný postup. Pozitívny scenár bude znamenať ukončenie hodnotení a vstup do ďalšej fázy spočívajúcej v realizácii SIS, zatiaľ čo negatívny smer bude predstavovať odklad členstva a minimálne šesť mesačné reparačné obdobie.

Keďže vstup štátu do schengenského priestoru je nesmierne zložitý, dejú sa v SR okrem *Schengen evaluation* aj ďalšie dôležité zmeny. 1.5.2004 došlo k zmenám v činnosti na hraniciach, konštatuje sa vo výročnej správe ÚHCP P PZ „Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2004“. Boli zrušené pravidelné colné kontroly na hraniciach s členskými štátmi EÚ. Naďalej sa vykonávajú hraničné kontroly, ktorých ukončenie sa bude realizovať až po vstupe SR do schengenského priestoru.

V legislatívnej oblasti došlo v roku 2005 podľa údajov z Ročenky ÚHCP P PZ (2005) k novelizácii zákona o pobyte cudzincov⁶³, čím sa prijali nové normy v oblasti cudzineckého práva. Zároveň sa implementovala Smernica Rady 2003/86/ES o práve na zlúčenie rodiny. Tento krok bol potrebný k harmonizácii slovenského práva s medzinárodnými štandardami. 1.2.2005 nadobudla účinnosť ďalšia novela zákona o azyle.⁶⁴ Jej hlavným cieľom je aktualizovať zákon vzhľadom na poznatky z aplikovanej praxe a harmonizovať slovenskú právnu úpravu so smernicou Rady 2003/9/ES, na základe ktorej sa ustanovujú minimálne štandardy pre prijímanie žiadateľov o azyl. V azylovej oblasti sa k 6.2.2006 formou transpozície prijala Smernica 2003/9/ES definujúca štandardy v oblasti prijímania žiadostí a do 10.10.2006 je potrebné transponovať Smernicu 2004/83/ES zaoberajúca sa ochranou migrantov z iných dôvodov.

⁶² Schengenský prechodný fond bol určený Kodanským summitom. Za obdobie 1.5.2004-2006 by mal poskytnúť pomoc vo výške 47,8mil. (Divinský, 2004)

⁶³ Šiesta novela tohto zákona, zaradená v Zbierke zákona ako č. 558/2005, nadobudla účinnosť 15.12.2005. (Ročenka ÚHCP P PZ,2005)

⁶⁴ V Zbierke zákonov je uvedená pod číslom 1/2005. (Schengenský akčný plán, 2005)

Migrácia sa po vstupe SR do EÚ niesla podľa Schengenského akčného plánu z roku 2005 v duchu nelegálnej migrácie smerom na západ, čo potvrdzovalo pozíciu SR ako tranzitného štátu. Prax spočívala predovšetkým v dočasnosti pobytu žiadateľov o azyl na území SR, v svojvoľnom opustení azylových zariadení s cieľom zneužitia azylovej procedúry k nelegálnej migrácii a v opakovanom zadržení žiadateľov o azyl pri nedovolenom prekročení štátnych hraníc. Zároveň ale možno pozorovať mierne klesajúcu tendenciu v počte nelegálnych migrantov. Podľa štatistických údajov z Ročenky ÚHCP P PZ (2005) sú stále najzaťaženejšími hranicami na východe štátna hranica s Ukrajinou a na západe štátna hranica s Rakúskom, čo iba podporuje tézu o pozícii SR ako tranzitného štátu. Výraznou zmenou je rapídny pokles počtu nelegálnych migrantov smerujúcich cez česko – slovenskú štátnu hranicu. (Príloha I)

Pohyb migrantov tak zdá sa reaguje iba minimálne na členstvo SR v EÚ a pre migrantov sú stále atraktívnejšie staršie členské štáty, i keď ako upozorňuje Divinský (2004), Európska únia stále prijíma kroky smerujúce k zladeniu azylovej, imigračnej a vízovej politiky. Na summite Európskej rady v Bruseli bol 5. novembra 2004 prijatý Hágsky program, ktorý určil smer EÚ v oblasti na najbližších päť rokov.

Zmeny nastali ako uvádza Divinský (2004) aj v rámci slovenskej migračnej politiky. V roku 2004 bola vytvorená a v roku 2005 schválená Koncepcia migračnej politiky SR, ktorá rešpektujúc základnú filozofiu načrtnutú už v Zásadách migračnej politiky. Určuje základné oblasti, v ktorých je potrebný výrazný pokrok. Konkrétne sa ide o koordináciu postupov a spoluprácu orgánov, legálnu migráciu, medzinárodnú spoluprácu, prevenciu boja s nelegálnou migráciou, predchádzanie nežiaducich javov súvisiacich s rasovou intoleranciou a xenofóbiou, sociálnu integráciu azylantov a migrantov, udeľovanie azylu a pobytu cudzincov a dodržovanie ľudských práv. Okrem toho dokument obsahuje návrh nástrojov a úloh.

V rámci azylovej politiky existujú na základe informácií MÚ MV SR už tri druhy ochrany. Okrem klasického azylu je možné osobám poskytnúť tzv. dočasné útočisko⁶⁵, ktoré sa vzťahuje na osoby napríklad z oblastí vojnového konfliktu alebo

⁶⁵ Konkrétne podmienky sú definované v § 43 zákona o pobyte cudzincov, pričom realizácia je možná vždy až na základe vyhlásenia Rady EÚ. (MÚ MV SR)

prírodnej katastrofy, ďalej je možné poskytnúť nevyhostiteľným osobám tzv. tolerovaný pobyt⁶⁶.

V oblasti prevádzachstva konštatuje Schengenský akčný plán z roku 2005 úspech v boji proti organizovanému zločinu. Slovenskej polícii, konkrétne NJBPNM, sa podarilo za rok 2004 rozložiť 17 prevádzachských gangov.⁶⁷ Ďalším faktorom, ktorý podľa Divinského (2004) prispel k zníženiu počtu prípadov, sú zmeny v trestnom práve súvisiace so sprísnením trestov⁶⁸ a so zavedením pravidla Trikrát a dost⁶⁹. Prejavilo sa to znížením počtu realizovaných prípadov. Zločinecké skupiny sa nestihli v krátko čase obnoviť, a tak poklesol nielen počet zadržaných nelegálnych migrantov aj tlak na hranicu. Ďalším faktorom rapídneho poklesu počtu žiadateľov o azyl na 3549 k 31.12.2005 oproti 11395 žiadateľov z konca roku 2004⁷⁰ je podľa informácií MÚ MV SR.

Schengenský priestor je neustále v procese vývoja. Najnovšie zmeny v európskej legislatíve sa týkajú Smernice Rady 2005/85/ES a Kódexu schengenských hraníc⁷¹. Smernicu je potrebné transponovať do 31.12.2007, pričom podľa informácií ÚHCP P PZ je väčšina jej požiadaviek už v rámci SR splnená a problémov zostáva predovšetkým nedostatok personálu. Kódex bude priamo vykonateľný a 13.10.2006 nahradí tzv. Spoločnú príručku, podľa ktorej sa doteraz riadili štáty pri prijímaní schengenských štandardov.

Proces prijímania potrebných krokov na pristúpenie SR k Schengenskému dohovoru stále prebieha, preto je náročné vyvodiť závery či určiť presný termín zrušenia vnútorných hraníc a kontrol na nich. V októbri 2006 je plánované posledné hodnotenie v rámci *Schengen evaluation*. Nasledovať bude správa a šesťmesačná lehota na realizáciu náprav slovenskou stranou. Okrem toho je potrebné zosúladiť slovenského systému s SIS. I keď bývalý minister vnútra SR Vladimír Palko v roku 2005 podľa BBC považoval 2007 za realistický. Správa o plnení *acquis* (2003) predpokladala, že zrušenie kontrol bude možné najskôr k 1. 1. 2007 a Divinský (2004)

⁶⁶ V blízkej budúcnosti by sa mal termín nahradiť iným druhom ochrany, konkrétne tzv., subsidiárnou (doplňkovou) ochranou. (MÚ MV SR)

⁶⁷ Údaje pochádzajú zo štúdie Divinského Zahraničná migrácia – Slovensko 2004 – Súhrnná správa o stave spoločnosti.

⁶⁸ Konkrétne sa jedná o Zákon č.171/2003 Z.z. (Divinský, 2005)

⁶⁹ Nová zásada v rámci trestného práva, podľa ktorej súd pri treťom spáchaní násilného trestného činu povinne ukladá trest odňatia slobody na doživotie. (www.justice.gov.sk)

⁷⁰ Konkrétne údaje pochádzajú z dokumentu MÚ MV SR Štatistická správa za mesiac apríl 2006.

⁷¹ Celý oficiálny názov dokumentu znie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č.562/2006 z 15.3.2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice a v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev bol publikovaný 13.4.2006

považuje za reálny vstup najskôr v marci 2007, pracovníci ÚHCP P PZ odhadujú naplnenie podmienok v roku 2007 a odstránenie kontrol až v roku 2008.

Divinský (2005) argumentuje, že v prvom rade je potrebné vyjasnenie vzťahov s Ukrajinou a zvýšenie počtu udelených azylov, ktorých bolo podľa neho v roku 2004 stále málo. Zároveň upozorňuje, že plnoprávne členstvo vyžaduje nemalé finančné, personálne a technické zdroje. Napokon vo svojej rozsiahlej štúdií z roku 2005 dodáva, že SR ešte stále nevyriešila problém prevádzačstva a zneužívania azylovej procedúry.

Slovenská republika už ako členský štát EÚ naplňa všetky legislatívne normy. Vo viacerých oblastiach ale stále pretrvávajú výrazné nedostatky, ktoré jej bránia v pristúpení k Schengenskému dohovoru. Schengenský priestor je najmä o bezpečnosti navonok a slobode v rámci systému. Existencia prevádzačských zločineckých skupín a stále vysoké počty nelegálnych migrantov prekračujúcich západné i východné hranice SR a zneužívajúcich azylovú politiku SR nenasvedčujú blízkej zmene. Je potrebný ešte veľký kus práce k naplneniu schengenských štandardov.

4 Predpokladaná situácia po prístupe s dôrazom na hranicu s Ukrajinou

Cieľom tejto kapitoly je analyzovať a porovnať niekoľko možných scenárov, ktoré by mohli v rámci migrácie nastať po rozšírení schengenského priestoru o nové členské štáty EÚ a teda aj o Slovensko. Keďže ešte nie je istý presný dátum, sú nasledujúce štúdie iba teoretickým konceptom a analyzované efekty sa pohybujú aj kvôli svojmu vzniku väčšinou ešte v roku posledného rozšírenia Európskej únie v hypotetickej rovine. Vychádzajú síce z rozboru dlhodobejšieho stavu, ale keďže ide o bezprecedentnú situáciu vzhľadom na špecifickosť histórie daného regiónu pred rokom 1989, je nutné brať tento fakt do úvahy.

Štúdia Iwony Wronski (2004) je zameraná na dopad *acquis* z kapitoly č. 24 na štáty Visegrádskej štvorky a autorka predpokladá následky azylovej, migračnej a vízovej politiky EÚ na celý stredoeurópsky región. Domnieva sa, že trhy západoeurópskych krajín sú už presýtené a pre migrantov sa atraktívnou stáva oblasť na východ od Nemecka. Dokazuje to na štatistikách sledujúcich situáciu od roku 1993, v ktorých je markantný nárast záujmu o tieto pôvodne emigrantské krajiny. Slovensko sa ukazuje ako jedna z hlavných tranzitných krajín smerom z juhu a východu do západnej Európy. Migranti väčšinou vstupujú na územie legálne, ale neodídu pred dátumom vypršania víz a čakajú na príležitosť, kedy budú môcť nájsť na Slovensku nelegálne prácu prípadne nelegálne prejsť českú či rakúsku hranicu. Ďalším fenoménom na Slovensku je obrovský nárast žiadateľov o azyl, pričom väčšina „zmizne“, kým sa proces skončí. Pre Slovensko to znamená veľkú administratívnu záťaž, ktorá sa môže ešte zvýšiť spustením regulácie Dublin II, na základe ktorej sa určí členský štát, cez ktorý nelegálny migrant či utečenec vstúpil do schengenského priestoru. Pričom tento štát je následne za migrujúcu osobu zodpovedný.

Medzi pozitíva budúcej situácie radí Wronski (2004) fakt, že medzinárodná migrácia znamená rast populácie, čo by mohlo Slovensku so starnúcou populáciou pomôcť. Negatívne následky predstavuje riziko, že harmonizovaná azylová legislatíva bude nad limity slovenského azylového systému, že sa enormne zvýši tlak na ukrajinskú hranicu, ktorá predstavuje hlavnú bránu do západnej Európy, čím sa

následne na územie Slovenska dostane obrovské množstvo ľudí migrujúcich do štátov západnej Európy.

Autorka upozorňuje, že závery zasadnutia Európskej rady v Tampere⁷² v októbri 1999 stanovili hlavné línie imigračnej politiky s cieľom zabezpečiť občanom tretích krajín férový prístup a rovnaké práva aké požívajú občania Európskej únie.⁷³ Zároveň ustanovili kroky vedúce k lepšej správe migračných tokov a spolupráci s krajinami pôvodu a tranzitnými krajinami. Následne bol tento rámec rozvinutý na summitoch v Seville⁷⁴ v roku 2002 a v Thessalonikách⁷⁵ v nasledujúcom roku. Spustenie databázy odtlačkov prstov Eurodac v roku 2003 a jeho zavedenie v nových členských štátoch zas znamená koniec tzv. *asylum-shopping*, teda podávania žiadostí o azyl po celej Európe.

Jediná štúdia slovenskej autorky sleduje dopad Schengenu na migráciu na Slovensku. Podľa Danice Jurčovej (2002) sa Slovenská republika nemusí obávať prílivu migrantov, ktorý by mali záujem zostať na Slovensku. Pre utečencov zostáva SR tranzitnou krajinou na ceste do ich cieľovej stanice v západnej Európe, čo ale znamená neustále zvyšovanie tlaku na slovenskú východnú hranicu.

Autorka sa zameriava aj na migráciu slovenských občanov, ktorých môže podľa nej socio - ekonomická situácia a potreba ovládať cudzie jazyky primäť ku krátkodobým pobytom v krajinách na západ od Slovenska. Nepredpokladá ale výrazný podiel trvalej emigrácie.

V rámci rovnakého projektu ako štúdia Jurčovej (2002) vznikli aj ďalšie dve analýzy, tento krát zamerané na dopad Schengenu na Ukrajinu. V rámci projektu *The impact of EU enlargement and the Schengen Treaty in CEE – policy studies*, analyzoval Oleksandr Safin (2004) celkový dopad rozšírenia schengenského priestoru až k ukrajinským hraniciam zatiaľ čo jeho kolega Victor Chumak (2004) sa zameril na migračný aspekt.

Safin (2004) predpovedá výrazné obmedzenie pohybu v hraničnej oblasti najmä z dôvodu vízovej povinnosti a hlavne nákladov s tým spojených. Na druhej

⁷² Tzv. Summit v Tampere, ktorý sa uskutočnil v dňoch 15.-16. októbra 1999 a opäť prízvukoval potrebu vytvorenia spoločnej európskej azylovej a migračnej politiky. (De Bruycker, Debrouwer, 2004)

⁷³ Na základe článku 8 Zmluvy o Európskej únii z roku 1993 získali všetci občania členských štátov EÚ aj občianstvo Európskej únie. (Zmluva o Európskej únii)

⁷⁴ Stretnutie Európskej rady v Seville 21.-22.6.2002. Nadväzuje na summit v Tampere a prízvukuje potrebu vytvoriť priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. (De Bruycker, Debrouwer, 2004)

⁷⁵ Stretnutie Európskej rady v Thessalonikách 19.-20.6.2003. Pokračovanie úsilia zo summitov v Tampere a v Seville. (De Bruycker, Debrouwer, 2004)

strane si myslí, že bude znamenať posun vonkajšej schengenskej hranice na východ Slovenska veľkú výzvu pre SR, keďže v ukrajinskom pohraničí sa rozmáha kriminalita. Predpokladá, že ďalšou stratou pre Ukrajincov bude sprísnenie kontrol prevádzačstva a s tým spojenej nelegálnej migrácie, fungujúcej hlavne na trasách Užhorod - Vyšné Nemecké, Čop - Čierna nad Tisou a Malý Bereznyj - Ubl'a.

Chumak (2004) upozorňuje hlavne na množstvá migrantov, ktorí ročne vstupujú na ukrajinské územie za účelom tranzitu do členských štátov Európskej únie. I keď niektorí v prvej fáze žiadajú o azyl na Ukrajine, nakoniec utekajú na západ. Väčšina ale smeruje priamo do schengenského priestoru, ktorý sa teraz približuje až na západnú ukrajinskú hranicu. V tejto súvislosti uvádza niekoľko následkov, ktoré pre Ukrajinu z rozšírenia plynú.

Predpokladá aj nárast počtu nelegálnych migrantov približne o 17% z dôvodu posilnenia kontrol na schengenskej strane hraníc a nedostatočnej vybavenosti východných ukrajinských hraníc. Ukrajincom sa skomplikuje prístup na pracovné trhy nových členských štátov a nastane v nich problém so zamestnávaním ukrajinských občanov. Negatívny ekonomický dopad sa dá podľa autora predpokladať aj v oblasti obchodnej spolupráce, hlavne v maloobchode. Rovnako sa zníži počet cezhraničného cestovania, následkom čoho sa oslabí kultúrna výmena, turizmus a narastie sociálne napätie medzi územiami na oboch stranách ukrajinskej západnej hranice. Kumulácia nelegálnych migrantov zároveň spôsobí finančné zaťaženie, zmeny etnického rozloženia a zvýšenie kriminality.

Chumakova štúdia (2004) ponúka aj niekoľko možných riešení. Ukrajine odporúča pokračovať v aktívnej spolupráci s EÚ v oblasti liberalizácie vízového režimu. Európska únia by mohla zmierniť dopad rozšírenia schengenského priestoru na ukrajinskú hranicu finančnou pomocou na modernizáciu ukrajinskej strany. Problematiku nelegálnych migrantov by mohla zlepšiť prijatím jednotnej politiky pre občanov tretích krajín. Ako prioritu autor uvádza asociované a následne plné členstvo Ukrajiny v Európskej únii.

Podľa ktorej štúdie Apapovej a Tchorbadjyskej (2004) možno očakávať viacero pozitívnych i negatívnych scenárov. Rozšírenie schengenského priestoru na slovensko – ukrajinskú hranicu každopádne ovplyvní vzťah oboch krajín, postavenie Ukrajiny v Európe i každodenný život po oboch stranách budúcej schengenskej vonkajšej hranice.

Globálny dopad súvisí podľa autoriek s výraznejším diferencovaním Európy na európskouúijnú a neeurópskouúijnú, a teda s narušením geopolitickej situácie v regióne. Hrozí vytvárania tzv. *fortress Europe*, teda pevnosti žijúcej vlastným životom a temer neumožňujúcej cudzincom vstúpiť dnu. Najnegatívnejším scenárom je obnova Berlínskeho múru či Železnej opony v podobe novej schengenskej vonkajšej hranice.

Pokiaľ ide o bilaterálne slovensko-ukrajinské vzťahy, za problematickú autorky považujú najmä vízovú otázku. Ukrajinskú stranu zaťažuje predovšetkým vysoká cena, malá administratívna kapacita konzulátov, nízka transparentnosť a problematickosť v získavaní potrebných dokumentov umožňujúcich vycestovanie ako je napríklad pozývací list alebo voucher. Ďalším problematickým aspektom je jedno z pravidiel schengenského systému, ktoré zakazuje vstup na územie schengenského priestoru všetkým osobám, ktoré predstavujú bezpečnostné riziko pre niektorý členský štát, čím sa blokuje veľká časť migrácie, ktorá je tradične sústredená v pohraničí.

V oblasti konkrétneho dopadu na občanov na východ od budúcej vonkajšej schengenskej hranice autorky kritizujú prílišnú tvrdosť opatrení EÚ a vytvorenie tzv. *hard border* aj napriek dostatočnému neprepojeniu troch súvisiacich politík EÚ – rozširovanie, spravodlivosť a vnútorné záležitosti a zahraničná a bezpečnostná politika. Vytýkajú EÚ, že na jednej strane hlása otvorenosť voči cudzincom a na strane druhej stavia implementáciu schengenského *acquis* medzi priority rozširovacieho procesu.

Uvedená štúdia zároveň ponúka aj niekoľko pozitív vyplývajúcich z rozširovania schengenského priestoru. Pozícia Ukrajiny v tesnej blízkosti Európskej únie jej umožňuje výraznejšie posilnenie vzťahov s ňou. Prospech, ktorý by mohol plynúť z celku na západnej hranici, môže významne povzbudiť ukrajinskú ekonomiku i ostatné oblasti, v ktorých sa môže Ukrajina inšpirovať politikami EÚ. Okrem toho môžu EÚ a Ukrajina zintenzívniť spoluprácu v oblasti bezpečnosti a boja proti terorizmu, ktorú naštartovali udalosti z 11.9.2001. V neposlednom rade by mohlo zlepšenie vzťahov vyústiť do prehodnotenia postoja EÚ voči Ukrajine a do následného členstva.

Kým sa tak stane, ponúkajú Apapová a Tchorbadjiyská (2004), inšpirujúc sa systémom zavedením Gréckom a Portugalskom, možné riešenie situácie pohraničnej migrácie. Grécko sa pri zavádzaní schengenského systému rozhodlo vyriešiť

komplikovanú situáciu prípadného narušenia stykov so susedným Albánskom zavedením pobytových povolení pre obyvateľov albánskeho pohraničia. Portugalsko použilo rovnaký druh dokumentu pre obyvateľov svojej bývalej kolónie - Brazílie.

Okrem toho prišli autorky aj s viacerými odporúčaniami pre obe strany, na základe ktorých by sa mohla situácia zlepšiť. V krátkodobom horizonte navrhujú Ukrajinu i ostatným krajinám, ktoré sa po rozšírení schengenského priestoru ocitnú v jej bezprostrednej blízkosti, aby posilnili kontrolu svojich hraníc, čím by odľahčili prácu schengenskej hraničnej kontrole a rovnako by tak zvýšili bezpečnosť a prehľad na vlastnom území. V tejto súvislosti by sa mala Ukrajina snažiť o podpis readmisných dohôd s EÚ i so štátmi pôvodu migrantov smerujúcich cez ukrajinské územie do Európskej únie. Ak by sa prejavili pozitívne výsledky oboch aktov, mohla by EÚ zvážiť vyňatie Ukrajiny z tzv. *Black listu*⁷⁶. Slovensku, a teda aj Európskej únii⁷⁷, ponúkajú niekoľko riešení. Keďže jedným z najnaliehavejších problémov je vízová politika, situáciu by určite uľahčilo zlepšenie konzulárnych služieb a zníženie ceny schengenských víz. Zároveň odporúčajú znovuzavedenie národných víz pre občanov hraničných krajín, ktorým z nejakých dôvodov nie je umožnené získať víza schengenského typu. V dlhodobej perspektíve by mohla EÚ zjemniť dopad rozšírenia schengenského priestoru vytvorením možnosti získať víza na hraničnom prechode, čím by sa podstatne zrýchlil a zjednodušil proces vydávania víz. Okrem toho navrhujú vytvorenie nového typu víz. Odporúčajú zavedenie jednodňových viacvstupových, ktoré by výrazne obmedzili dnešný stav, kedy nelegálny status vzniká väčšinou v súvislosti s vypršaním víz. Ďalšie odporúčanie sa týkajú vytvorenia väčšej rovnováhy medzi otvorenosťou a kontrolou a modifikácie sporného *Black listu*, keďže predovšetkým ukrajinské pohraničie trpí kvôli komplikovanosti výdaja víz.

Analýza Iris Kempe (2002) v mnohom podporuje argumenty Apapovej a Tchorbadijskej (2004). Obáva sa, že aj napriek vôli Európskej únie nevytvorí novú deliacu čiaru v regióne, hrozí vznik dvoch častí s výraznými ekonomickými, politickými a sociálnymi rozdielmi a existujú obavy z obnovenia Železnej opony. Zároveň verí, že schengenské štandardy a ich užitočnosť i náklady je potrebné vnímať v paneurópskom kontexte, keďže dopad sa prejaví v celej Európe. Ďalší aspekt, v ktorom sa autorky zhodnú je zavedenie zrýchleného procesu vydávania víz pre

⁷⁶ Označenie zoznamu krajín, ktorých občania sú povinní vlastniť víza pre vstup do schengenského priestoru.

⁷⁷ Keďže súvisiaca legislatíva i politika je prepojená a funguje na základe koordinácie a vzájomných konzultácií.

niektoré skupiny obyvateľstva a viacvstupových víz. Kempe (2002) zároveň navrhuje realizáciu systému bezplatných víz v prípade kultúrnych záujmov, ktoré podporia zachovanie cezhraničných vzťahov.

Pokiaľ ide o celkové pocity zo Schengenu, Kempe (2002) reaguje rovnako ako Apapová a Tchorbadjijská (2004) na dva súvisiace aspekty, a síce cezhraničnú spoluprácu a vnútornú bezpečnosť, ale nepodporuje ich tézu a nevidí v oboch aspektoch rozpor. Práve naopak. Podľa jej názoru v sebe Schengen obsahuje prostriedky na prekonanie oboch spomínaných európskych záujmov.

Vyššie zmienené štúdie podávajú viacero scenárov i riešení situácie, ktoré pravdepodobne nastane v roku 2007. V niektorých otázkach sa väčšina analytikov zhodla, v iných ponúkal každý z nich iný, svojský pohľad. Je badať, že podľa toho, či autor pochádza z východnej alebo zo západnej strany budúcej hranice, mení sa aj jeho pohľad či oblasť, ktorú zdôrazňuje.

Autorky pochádzajúce z budúcich členských krajín schengenského priestoru, menovite Danica Jurčová (2002) a Iwona Wronski (2004), zdôrazňujú najmä očakávaný dramatický nárast tlaku nelegálnych migrantov z východu na túto hranicu. Zhodujú sa, že Slovensko je pre žiadateľov o azyl len tranzitnou krajinou, i keď ako upozorňuje Wronski (2004), Slovensko musí naďalej čeliť rapídne rastúcemu žiadosti o azyl, ktoré sa vo finálnej etape nerealizuje kvôli emigrácii žiadateľov smerom na západ.

Analytici z krajín, ktorých západná hranica by mala od roku 2007 viesť súbežne s vonkajšou schengenskou hranicou, teda Apapová, Chumak, Safin a Tchorbadjijská, akcentujú negatívny dopad pevnejšej hranice a vízovej politiky. Autorky sa s kolegom Safinom zhodujú v rizikovosti zavedenia víz schengenského typu pre vstup do susedných štátov. Apapová a Tchorbadjijská (2004) spolu s Kempe(2002) navrhujú zavedenie iných typov víz a zlepšenie konzulárnych služieb. Obaja autori sa spolu s Wronski (2004) obávajú aj dopadu na ukrajinskú ekonomiku a straty pre obchodníkov z neschengenskej oblasti.

Kempe(2002) súhlasí, že rozšírenie schengenského priestoru môže vytvoriť akúsi novú deliacu čiaru medzi západom a východom, prípadne dokonca obnoviť Železnú oponu. Zároveň podporuje Apapovej a Tchorbadjijskej (2004) hypotézu, že presun vonkajšej schengenskej hranice na západnú ukrajinskú hranicu by mohol priaznivo ovplyvniť vzťahy na úrovni malého pohraničného styku rovnako ako na úrovni EÚ – Ukrajina. Podľa Apapovej a Tchorbadjijskej by to mohlo zlepšiť vzťahy

Európskej únie s Ukrajinou v oblasti boja proti terorizmu, ktoré sa rozvili po útokoch z 11. septembra 2001.

Apapová, Chumak a Tchorbadjijská na záver zhodne navrhujú vstup Ukrajiny do EÚ ako efektné riešenie vyššie vymenovaných problémov.

Následky prístúpenia Slovenskej republiky k Schengenskému dohovoru nemožno jasne určiť. Prvým dôvodom je, že ani analytici sa v zmienených štúdiách nedokážu zhodnúť na jednom konkrétnom scenári. Súvisí to s druhým dôvodom. Jedná sa o prvé rozšírenie Schengenu do post - sovietskeho priestoru, kde je ešte stále živá spomienka na život za Železnou oponou, a preto môže byť akákoľvek zmena vnímaná veľmi citlivo a emotívne. Isté je, že nová situácia bude mať dopad na obe strany budúcej schengenskej vonkajšej hranice.

Slovensko si spolu s ostatnými susednými krajinami z bývalého východného bloku zvolilo po roku 1989 demokraciu a trhové hospodárstvo. Od začiatku inklinovalo k európskym a transatlantickým štruktúram. Po dlhom implementačnom procese vstúpilo 1.5.2004 do Európskej únie. Momentálne sa pripravuje na zaradenie so schengenského priestoru. Na jednej strane ide o logické vyústenie integračných snáh, na strane druhej znamená posilnenie bezpečnosti, ktorá sa v poslednej dobe stáva na vrcholné priečky rebríčka hodnôt. Územie SR leží na jednej z hlavných migračných trás do západnej Európy. Efektívna kontrola je preto jednou z priorit slovenskej vlády. Okrem toho tým, že SR vstúpila do EÚ, výrazne zvýšila svoju atraktivnosť pre chudobných migrantov a utečencov z Ázie. Toto všetko sú fakty a SR im musí čeliť a pokračovať v naštartovanom procese.

Ani EÚ ani SR zatiaľ nepozná presný dátum rozšírenia schengenského priestoru o Slovensko a rovnako im nie sú známe možné následky. SR si bude môcť vybrať, ako sa zachová k svojmu východnému susedovi, ako zabezpečí kontrolu hraníc a tým aj ochranu svojich obyvateľov, ako sa vyrovná s migrantmi hľadajúcimi európske štandardy na svojom území a v neposlednom rade, ako zvládne dôveru, ktorú jej dajú ostatné členské štáty, keď zveria SR ochranu časti východnej hranice rozšíreného schengenského priestoru.

5 Záver

„Je veľmi málo pojmov, ktoré môžeme spájať s celou históriou vývoja ľudskej civilizácie. Jedným z nich je i pojem migrácia. Migrácia je spojená s ľudskou civilizáciou od svojho prvopočiatku a je tomu tak až po dnes. S migráciou sú spojené vzostupy a pády, zrody a zániky, chudoba a bohatstvo, s migráciou je spojená minulosť, súčasnosť i budúcnosť Európy.“ (Priecel, 2006)

Migrácia je spätá aj s územím dnešnej Slovensko republiky. Či už išlo o kmene z dôb veľkého sťahovania národov hľadajúce vhodné územie na osídlenie, o rôzne panovnícke rody rozširujúce svoje panstvá, alebo o samotných Slovákov, ktorí emigrovali za vidinou lepšieho života či už do krajín západnej Európy, alebo aj na iné kontinenty.

Dnes sa situácia zmenila. Dňa 1.5.2004 vstúpila SR do Európskej únie, ktorá pre mnohých predstavuje elitný a ekonomicky prosperujúci klub štátov založený na demokracii, rešpektovaní ľudských práv a slobode. Logicky tak predstavuje cieľovú krajinu mnohých migrantov z východu.

Slovensko je v tomto svete pohybu tranzitnou a čiastočne imigračnou krajinou. Ovplyvňuje to nie len zvyšovanie sa jeho atraktívnosti, ale hlavne schengenský systém založený na úzkej spolupráci členských štátov. SR musela splniť mnoho podmienok v oblasti administratívnych kapacít, legislatívy, odborného a technického zabezpečenia, aby sa jej migračná politika prispôsobila štandardom EÚ, a tak aj Schengenu.

V roku 1998, kedy sa aj vďaka zmene vlády naštartoval celý prístupový proces, bolo Slovensko kapacitne, odborne i technicky nepripravené prijať záväzky vyplývajúce z členstva v Schengene. Nasledujúcich šesť rokov však znamenalo množstvo legislatívnych zmien, školení a programov, na záver ktorých Európska komisia skonštatovala naplnenie minimálnych štandardov potrebných k vstupu do EÚ.

Po úplnej implementácii *acquis communautaire*, teda po dosiahnutí minimálnych štandardov EÚ, pokračuje zosúladovanie právneho rámca SR s normami EÚ transponovaním nových smerníc a vykonávaním nariadení. Zároveň sa uskutočňujú potrebné úpravy, ktoré umožnia rozšírenie schengenského priestoru na územie SR a zrušenie kontrol na vnútorných hraniciach. Hodnotenia v dvoch

kategóriách skončili bez potreby ďalších úprav. Táto skutočnosť môže predpovedať pristúpenie SR k Schengenskému dohovoru podľa pôvodného plánu, t.j. v roku 2007. Realistickejší odhad, berúci do úvahy náročnosť procesu a ohľad na ostatné krajiny Visegrádskej štvorky, smeruje však skôr k roku 2008, keďže zabezpečenie ochrany budúcej vonkajšej schengenskej hranice a adaptácia SIS sú veľmi zložité a časovo náročné.

Zámerom tejto práce bolo objasniť proces prístupu k Schengenskému dohovoru na príklade Slovenskej republiky s dôrazom na jeho komplexnosť i na možné následky pre vzťahy s Ukrajinou. Na základe predošlej analýzy možno konštatovať, že sa celkovo znížil počet žiadateľov o azyl, čo je celoeurópsky trend. Zároveň sa nenaplnili obavy z výrazného nárastu počtu migrantov na štátnych hraniciach i vrátených do SR na základe Dublinského dohovoru. Tento fenomén si nevedia vysvetliť ani odborníci z Migračného úradu MV SR. Môže súvisieť so zmenou druhu žiadosti o pobyt, teda že migranti, ktorí v SR žiadali o azyl, v ďalších členských krajinách žiadajú napríklad o pracovné povolenie. Absencia výskumu, aj z dôvodu novosti témy, neumožňuje jasné objasnenie situácie.

Budúcnosť celého schengenského priestoru i slovensko – ukrajinských vzťahov nie je úplne jasná. Rozbor štúdií v štvrtej kapitole jednoznačne smeruje ku konštatovaniu, že nastanú vplyvom tejto zmeny režimu na hranici aj nové situácie. Dopad pristúpenia SR k Schengenskému dohovoru bude evidentný na región i na Európu. Otázkou zostáva aký bude následný postoj EÚ i Ukrajiny k prípadným komplikáciám, ktoré možno očakávať. Slovensko-ukrajinské vzťahy, najmä v pohraničí, bude naštrbovať vízová povinnosť. Zároveň nastala istá paralela v pozícii SR a Ukrajiny. Oba štáty predstavuje v rámci európskej i svetovej migrácie tranzitné krajiny a na výške ich ochrany vlastnej štátnej hranici závisí do veľkej miery pohyb nelegálnych migrantov v rámci schengenského priestoru. Pre SR z toho môže do budúcnosti vyplývať istá forma partnerstva, keďže i keď je Ukrajina väčšinový zdroj nelegálnych migrantov prichádzajúcich na územie SR, zlepšenie na jej strane podstatne uľahčí prácu slovenským orgánom.

Ambíciou práce je prispieť k rozšíreniu poznatkov o téme migrácie v procese prístupu Slovenskej republiky k Schengenskému dohovoru, ktorá svojou technickosťou a azda aj náročnosťou vzhľadom na tému utečencov nepatrí medzi najobľúbenejšie a svojou aktuálnosťou zas medzi populárne a početné. Komplikovanosť v podstate odzrkadľuje obsiahlosť politik EÚ rovnako ako citlivosť

témy bezpečnosti, ktorá ide ruku v ruke s otvorením hraníc. Slovensko na seba každopádne prevezme veľkú zodpovednosť vo forme ochrany celého schengenského priestoru. Tento fakt je zároveň novou situáciou v medzinárodnom postavení. Staré členské štáty zveria svoju bezpečnosť do rúk nováčika na demokratickej mape Európy. Je len v rukách Slovenska, aby ukázalo svoju pripravenosť a schopnosť.

6 Résumé

Le procès d'adhésion de la République slovaque au Schengen et son analyse sur le cas de migration, ses problèmes et ses conséquences probables forment la ligne principale de cette mémoire. La première partie contient une introduction du thème ainsi que de la situation initiale choisie en 1998. C'est en cette année que les grands changements sur la scène politique slovaque ont eu lieu et où l'orientation vers l'Union européenne et vers l'OTAN est accentuée. Le deuxième chapitre analyse le processus d'implémentation d'*acquis communautaire* achevé le 1er mai 2004, la date du grand élargissement. Cette partie du texte est un examen des Rapports réguliers de la Commission européenne et du Plan Schengen national avec la réalité fondée sur les changements législatifs et des statistiques des flux migratoires sur le territoire slovaque. Le chapitre suivant offre une analyse de la situation entre l'entrée de la Slovaquie à l'UE et le moment d'ouverture des frontières prévu pour l'année 2007. La réalité d'aujourd'hui consiste en réalisation permanente de nouveaux règlements et en particulier du système appelé *Schengen evaluation* (SCHEVAL). La République slovaque a déjà réussi à remplir deux de cinq conditions posées par SCHEVAL – la coopération politique et la protection des informations personnelles. La dernière partie forme une liste de possibles conséquences rédigée par des auteurs slovaques, ukrainiens et par Iris Kempe, une spécialiste de la politique européenne de voisinage. La conclusion constate que l'impact d'adhésion de la Slovaquie au Schengen sera évident, principalement au niveau de la coopération de deux côtés de la prochaine frontière extérieure Schengen. En plus, le nombre des immigrants illégaux traversant le territoire slovaque est toujours grand et seulement très peu d'eux veulent rester en Slovaquie. Cela représente un problème pour les autres pays Schengen que les immigrants trouvent plus attirants. Pour conclure, il est nécessaire que la République slovaque améliore la protection de ses frontières et des demandeurs d'asile sur son territoire car elle n'est plus responsable seulement de sa sécurité, de ses habitants mais de toute Europe Schengen.

7 Zoznam bibliografických odkazov

Dokumenty

2001 Regular Report on Slovakia's progress towards Accession. Brusel 2001, Commission of the European Communities.

In: <http://www.europa.sk/dokumenty0.html>, [cit. 23.4.2006]

Dohovor o právnom postavení utečencov. Ženeva 1951.

In: <http://www.minv.sk/mumvsr>, [cit. 30.4.2006]

Koncepcia migračnej politiky Slovenskej republiky.

In: <http://www.minv.sk/mumvsr/urad.htm>, [cit. 23.4.2006]

Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001. Bratislava 2001, Úrad hraničnej a cudzineckej polície.

http://www.minv.sk/uhcp/new/rocenky/rocenka_2001.pdf, [cit. 30.4.2006]

Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2002. Bratislava 2002, Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ.

http://www.minv.sk/uhcp/new/rocenky/rocenka_2002.pdf, [cit. 30.4.2006]

Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2003. Bratislava 2003, Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ.

http://www.minv.sk/uhcp/new/rocenky/rocenka_2003.pdf, [cit. 30.4.2006]

Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2004. Bratislava 2004,

http://www.minv.sk/uhcp/new/rocenky/rocenka_2004.pdf, [cit. 30.4.2006]

Národná implementačná stratégia Schengenského prechodného fondu.

[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/5B05DE21C26D1676C1256E7E0048001E/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/5B05DE21C26D1676C1256E7E0048001E/$FILE/Zdroj.html), [cit. 13.5.2006]

Pravidelná správa Európskej komisie o pripravenosti Slovenskej republiky na vstup do Európskej únie za rok 1999. http://www.europa.sk/dokumenty/psprava99_sk.doc, [cit. 23.4.2006]

Pravidelná správa Európskej komisie o pripravenosti Slovenskej republiky na vstup do Európskej únie za rok 2000. http://www.europa.sk/dokumenty/psprava00_sk.doc, [cit. 23.4.2006]

Pravidelná správa Európskej komisie o pripravenosti Slovenskej republiky na vstup do Európskej únie za rok 2002. <http://www.europa.sk/dokumenty0.html>, [cit. 23.4.2006]

Ročenka ÚHCP P PZ. http://www.minv.sk/uhcp/new/rocenky/rocenka_2005.pdf, [cit. 30.4.2006]

Rozhodnutie výkonného výboru zo 16. septembra 1998 o zriadení Stáleho výboru pre hodnotenie a vykonávanie Schengenu. SCH/Com – ex (98) 26 def, Brusel 2000, Úradný vestník Európskych spoločenstiev

Schengenský akčný plán. Bratislava 2001, Ministerstvo vnútra SR.
[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/3BC7E1C5E8433BD4C1256AB90039893B/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/3BC7E1C5E8433BD4C1256AB90039893B/$FILE/Zdroj.html), [cit. 25.10.2005]

Schengenský akčný plán – IV. aktualizované znenie. Bratislava 2005, Ministerstvo vnútra SR.
[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/9048BF2A0E047759C125708C003F0F63/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/9048BF2A0E047759C125708C003F0F63/$FILE/Zdroj.html), [cit. 25.10.2005]

Správa o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského acquis. Bratislava 2002, Úrad vlády SR.
[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/C97C20D00C4F7067C1256C45003BF666/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/C97C20D00C4F7067C1256C45003BF666/$FILE/Zdroj.html), [cit. 25.10.2005]

Správa o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského acquis.

Bratislava 2003, Úrad vlády SR.

[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/5E0ABE290590FD5DC1256DC1003A8BB/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/5E0ABE290590FD5DC1256DC1003A8BB/$FILE/Zdroj.html), [cit. 25.10.2005]

Správa o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich z aktualizovaného znenia

Schengenského akčného plánu. Bratislava 2004, Úrad vlády SR.

[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/F322E064BCB0300BC1256F1F003CCE40/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/F322E064BCB0300BC1256F1F003CCE40/$FILE/Zdroj.html), [cit. 25.10.2005]

Správa o vyhodnotení plnenia úloh vyplývajúcich zo Schengenského acquis.

Bratislava 2005, Úrad vlády SR.

[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/72FBA36748D1E6DDC125708C003F0CBD/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/72FBA36748D1E6DDC125708C003F0CBD/$FILE/Zdroj.html), [cit. 23.4.2006]

Stratégia dobudovania ochrany štátnej hranice schengenského typu. Bratislava 2002, Úrad vlády SR.

[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/74E96BA8039119C4C1256C0C002877C9/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/74E96BA8039119C4C1256C0C002877C9/$FILE/Zdroj.html), [cit. 25.10.2005]

Súhrnná monitorovacia správa o pripravenosti Slovenska na členstvo v EÚ. Brusel

2003, Európska komisia. http://www.vlada.gov.sk/dokumenty/kms_final_sk.pdf, [cit. 23.4.2006]

Štatistická správa za mesiac apríl 2006. Bratislava 2006, MÚMV SR

Ústava Slovenskej republiky. Bratislava 2004, Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky. <http://www-8.vlada.gov.sk/data/files/1086.pdf>, [cit. 3.5.2006]

Zákon NR SR č. 283/1995 Z.z. o utečencoch.

<http://www.minv.sk/okresba2/orpz/zakony/283.html>, [cit. 3.5.2006]

Zásady migračnej politiky a úprava práva. <http://www.minv.sk/mumvsr/zasady.htm>, [cit. 23.4.2006]

Zmluva o Európskej únii.

In:http://www.euroinfo.gov.sk/index/open_file.php?file=ZmluvyEU/Maastrizml.pdf &lang=sk, [cit. 6.5.2006]

Literatúra

APAP, J., TCHORBADJIYSKA, A., *What about the Neighbours? – The Impact of Schengen along the EU's External Border.* CEPS Working Document No.210/October 2004.

In:<http://www.isn.ethz.ch/pubs/ph/details.cfm?size51=20,20&id=10788>, [cit. 27.10.2005]

BELO - CABAN, V., PRIECEL, B., *Ludia ako my – Migrácia a azyl v podmienkach Slovenskej republiky.* Informačný materiál Migračného úradu MV SR

DE BRUYCKER, P., DEBROUWER, J.-L., *Immigration et asile – Documents.* Brusel 2004, Presses Universitaires de Bruxelles

DIVINSKÝ, B., *Zahraničná migrácia – Slovensko 2004 – Súhrnná správa o stave spoločnosti.*

http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/BDivinsky_Zahranična_migracia_rozsirena_verzia.pdf, [cit. 23.4.2006]

DIVINSKÝ, B., *Zahraničná migrácia v Slovenskej republike – Stav, trendy, spoločenské súvislosti.* Bratislava 2005, Friedrich Ebert Stiftung a Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku.

http://www.sfpa.sk/publ/zahranicna_migracia.pdf, [cit. 8.5.2006]

FIALA, P., PITROVÁ, M., *Evropská unie.* Brno 2003, Centrum pro studium demokracie a kultury

FIGEL, J., ADAMIŠ, M., *Slovensko na ceste do Európskej únie – Kapitoly a súvislosti*. Bratislava 2004, Úrad vlády SR

CHUMAK, V., Report 1. Schengen - consequences for national migration policy In: *The impact of EU enlargement and the Schengen Treaty in CEE – policy studies*. http://lgi.osi.hu/cimg/0/0/1/2/6/Ukraine_Final_Report_Migration_Policy.doc, [cit. 24.4.2006]

JURČOVÁ, D., Schengen Agreement: Consequences for National Migration Policy in Slovakia. In: *The impact of EU enlargement and the Schengen Treaty in CEE – policy studies*. <http://lgi.osi.hu/cimg/0/0/1/1/9/JurcovaReport01.doc>, [cit. 24.4.2006]

KEMPE, I., The Schengen Agreement and EU Eastern Enlargement: Administrative Consequences and Political Discourse In: G.Gorodetsky, W.Weidenfeld(ed.): *Regional Security in the Wake of the Collapse of the Soviet Union: Europe and the Middle East*, Europa Union Verlag, Bonn, 2002, p.39-49

MEŠKO, K, KATUŠČÁK, D., FINDRA, J. a kol., *Akademická príručka*. Martin 2005, Osveta

MIHÁLIKOVÁ, S., Noví členovia v Schengene do roku 2007?. *BBC Slovak.com*, 31.3.2005.

http://www.bbc.co.uk/slovak/news/story/2005/03/printable/050331_schengen_borders.shtml, [cit. 12.5.2006]

MIKŠOVÁ, M. *Azylová politika Českej republiky v kontextu mezinárodnej migrácie a azylové politiky Európskej únie*. Diplomová práca, Brno 2003, FSS MU (konzultant: Szaló, C.)

SAFIN, O., Report 2. Implementation of Schengen – direct influence to socio-economic reality in Ukraine. In: *The impact of EU enlargement and the Schengen Treaty in CEE – policy studies*.

http://lgi.osi.hu/cimg/0/0/1/2/7/Ukraine_Final_Report_Socio_economic_reality.doc, [cit. 24.4.2006]

WRONSKI I., The EU and its population mobility and border control in central and eastern Europe, Chicago 2004. In: „*Europe and the World: Integration, Interdependence, Exceptionalism?*“ 14th Biennial Conference of Europeanist, Chicago, March 12 2004

Ostatné zdroje

Phases of the EU enlargement process.

<http://www.foreign.gov.sk/En/files/add.php3?text=Slovakia%20and%20EU&file=file203.shtml>, [cit. 8.5.2006]

Preparation of the Schengen evaluation of the new member States. Brusel 2006 (nepublikované, zdroj: ÚHCP P PZ), č. dokumentu 5014/2/06 REV 2

Schengen evaluation of the new Member States. Brusel 2005, (zdroj ÚHCP P PZ – nepublikované), č. dokumentu 10209/1/05 REV 1

Stránka Koncepcie vzdelávania pracovníkov štátnej správy v rámci integračného procesu - http://www.vlada.gov.sk/eu/Dokumenty/koncepcia_vzdelavania, [cit. 6.5.2006]

Stránka Migračného úradu MV SR - <http://www.minv.sk/mumvsr>

Stránka Ministerstva spravodlivosti SR – <http://www.justice.gov.sk>, [cit. 17.5.2006]

Stránka Národnej rady SR - <http://www.nrsr.sk>, [cit. 8.5.2006]

Stránka o medzinárodnej migrácii – <http://www.migraceonline.cz>, [cit. 17.5.2006]

Stránka programu PHARE - <http://ec.europa.eu/comm/enlargement/pas/phare>, [cit. 5.5.2006]

Stránka s informačnými zdrojmi o migrácii – <http://www.migrationinformatio.org>,
[cit. 17.5.2006]

Twinning.

http://www.vlada.gov.sk/INFOSERVIS/DOKUMENTY/PRIPRAVENOST/sk_eup_kap_4_3.shtml, [cit. 5.5.2006]

Prílohy

Príloha A

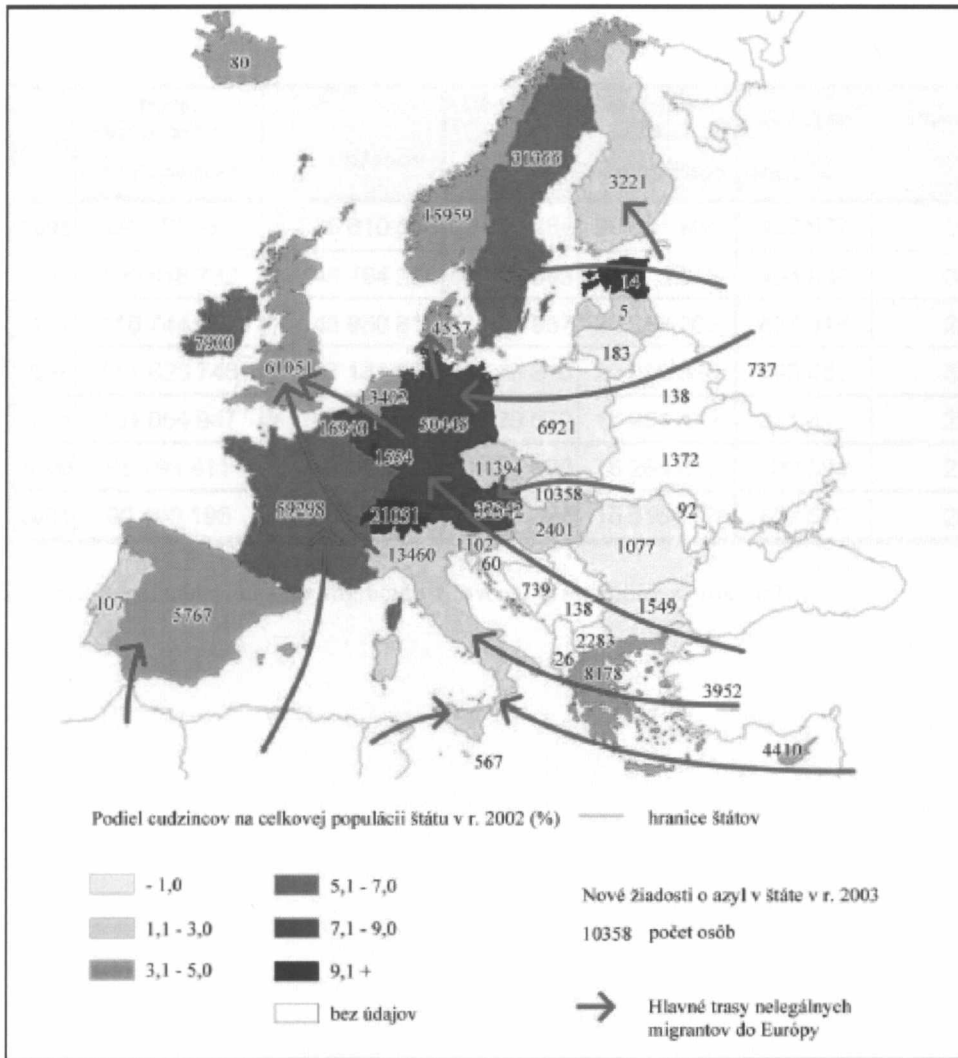
Mapa SR

Zdroj: Schengenský akčný plán, 2001

Príloha B

Mapa zahraničnej migrácie v Európe na začiatku 21. storočia

Zdroj: Divinský, 2004

Príloha C

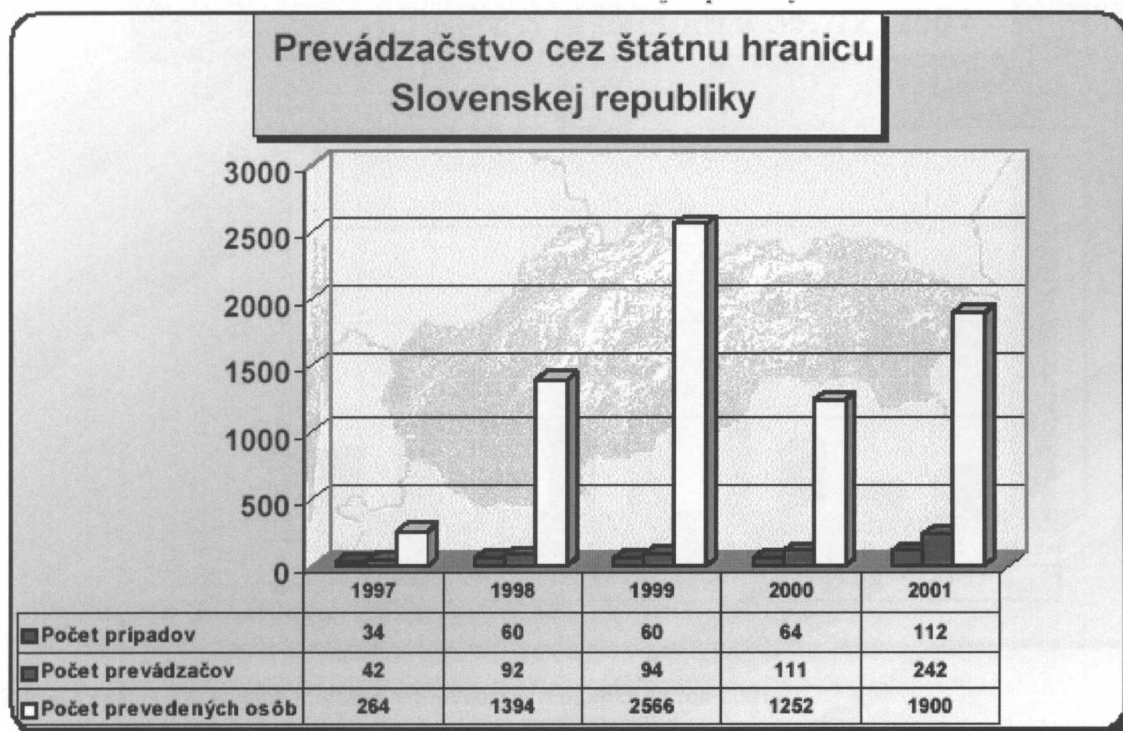
Prehľad o počte vybavených osôb a dopravných prostriedkov na hraniciach so susednými štátmi v oboch smeroch migrácie

Rok	Počet vybavených osôb celkom		Občanov SR	Občanov sus. štátov	Občanov ďalších neviz. štátov	Vízových cudzincov	Počet vybavených dopravných prostriedkov
1995	89 072 588	z toho	35 810 533	32 800 484	20 021 994	439 577	25 540 582
1996	109 916 732		45 794 258	40 353 693	23 273 815	494 966	30 486 623
1997	110 744 977		45 980 816	42 057 957	22 268 388	437 816	29 493 364
1998	111 625 748		47 141 071	41 980 816	22 013 380	490 481	31 446 020
1999	104 054 947		43 632 785	42 139 072	17 951 472	331 618	29 008 394
2000	96 798 411		39 972 429	40 178 628	16 264 830	382 524	27 146 688
2001	90 408 198		35 924 704	38 509 327	15 516 597	457 570	26 614 519

Zdroj: Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001

Príloha D

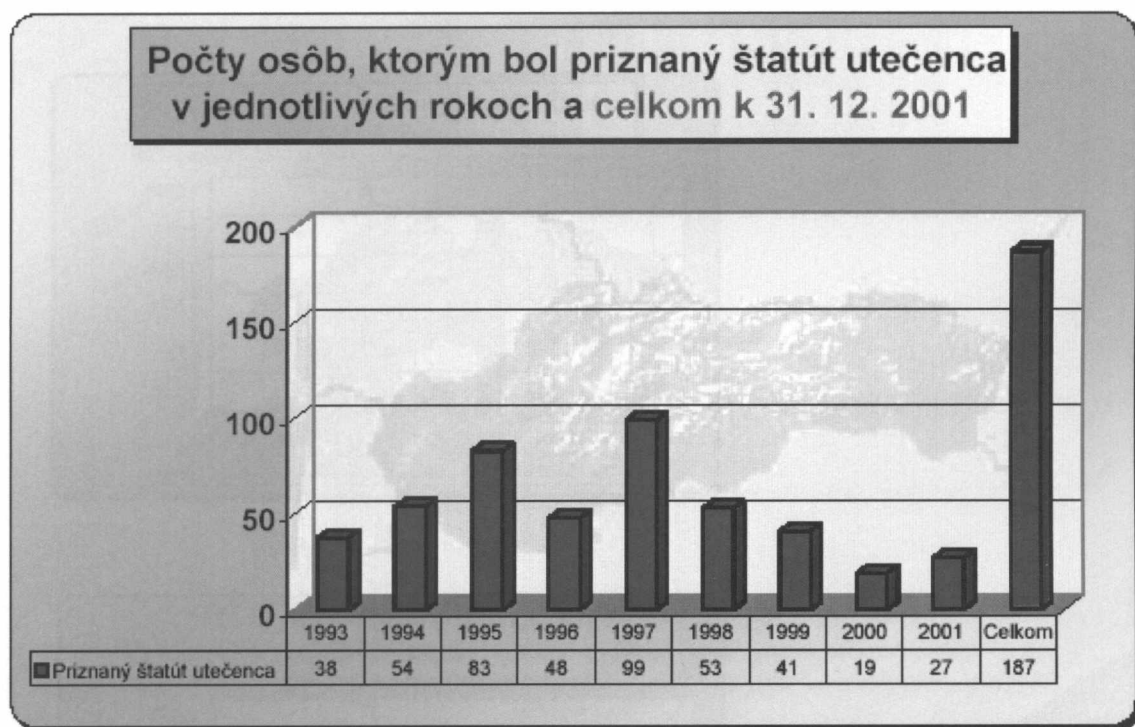
Prehľad zistenej účasti prevádzzačov na nedovolenom prekračovaní štátnej hranice Slovenskej republiky

Zdroj: Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001

Príloha E

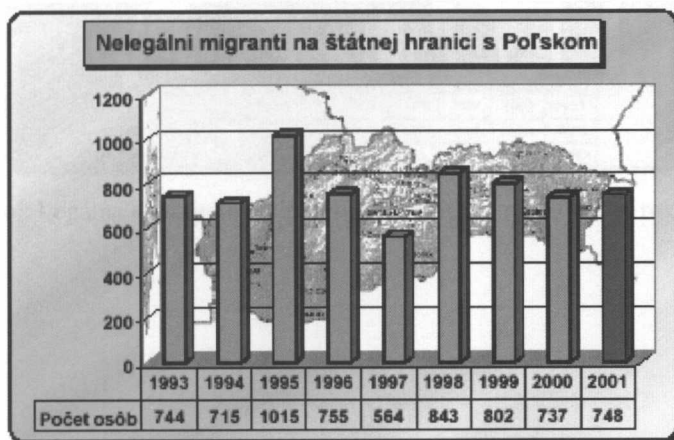
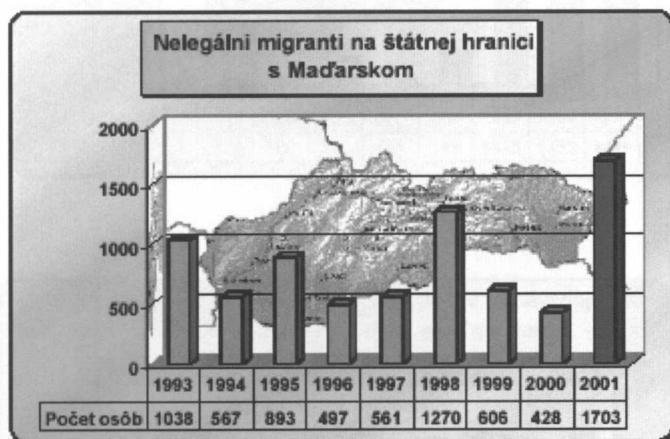
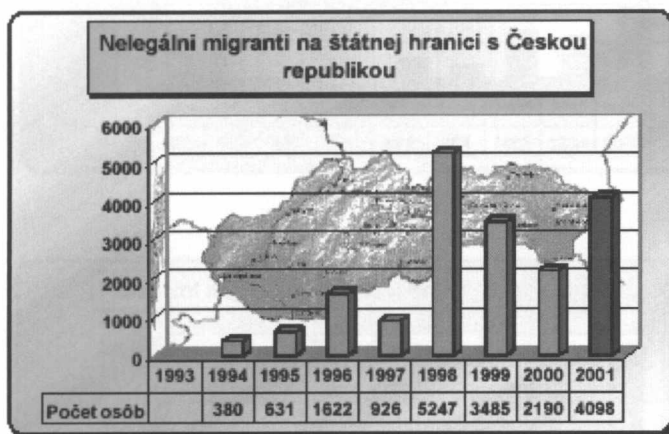
Počty osôb s priznaným štatútom utečenca

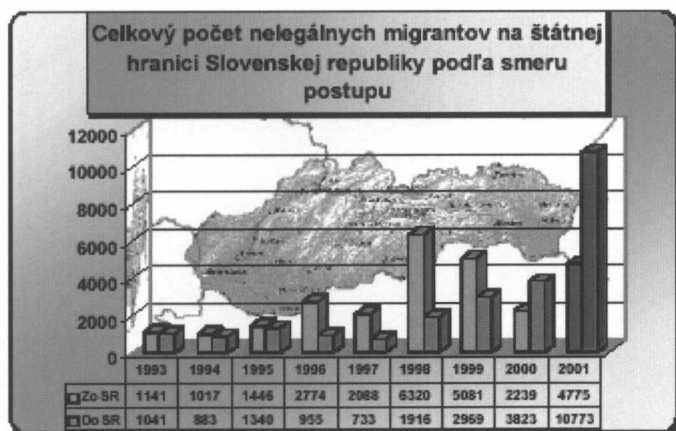
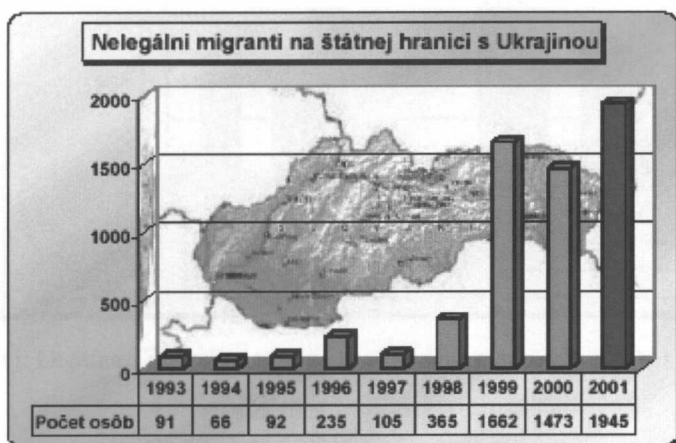
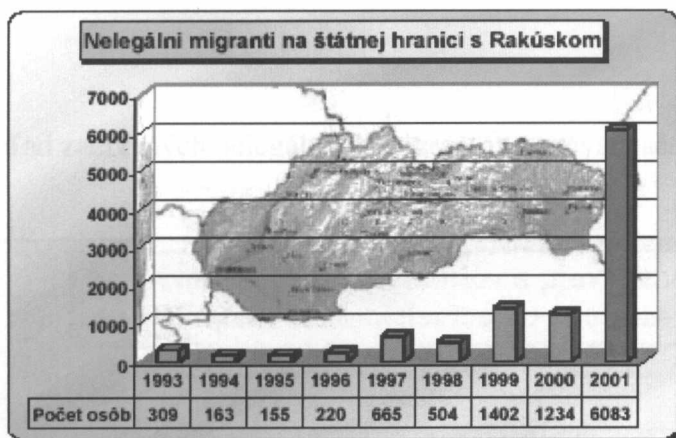

Zdroj: Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001

Príloha F

Prehľad tlaku nelegálnych migrantov na štátnu hranicu Slovenskej republiky podľa úsekov so susednými štátmi

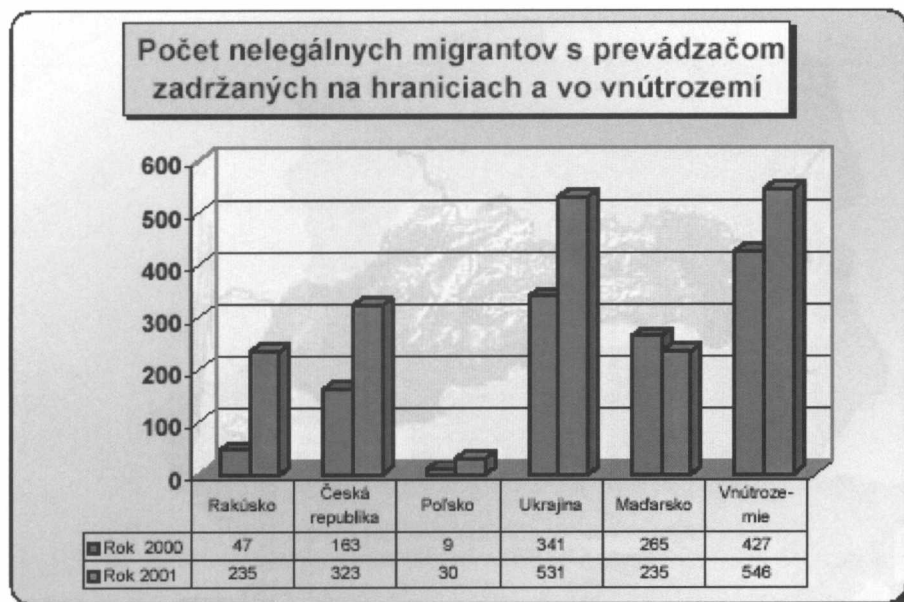

Zdroj: Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001

Príloha G

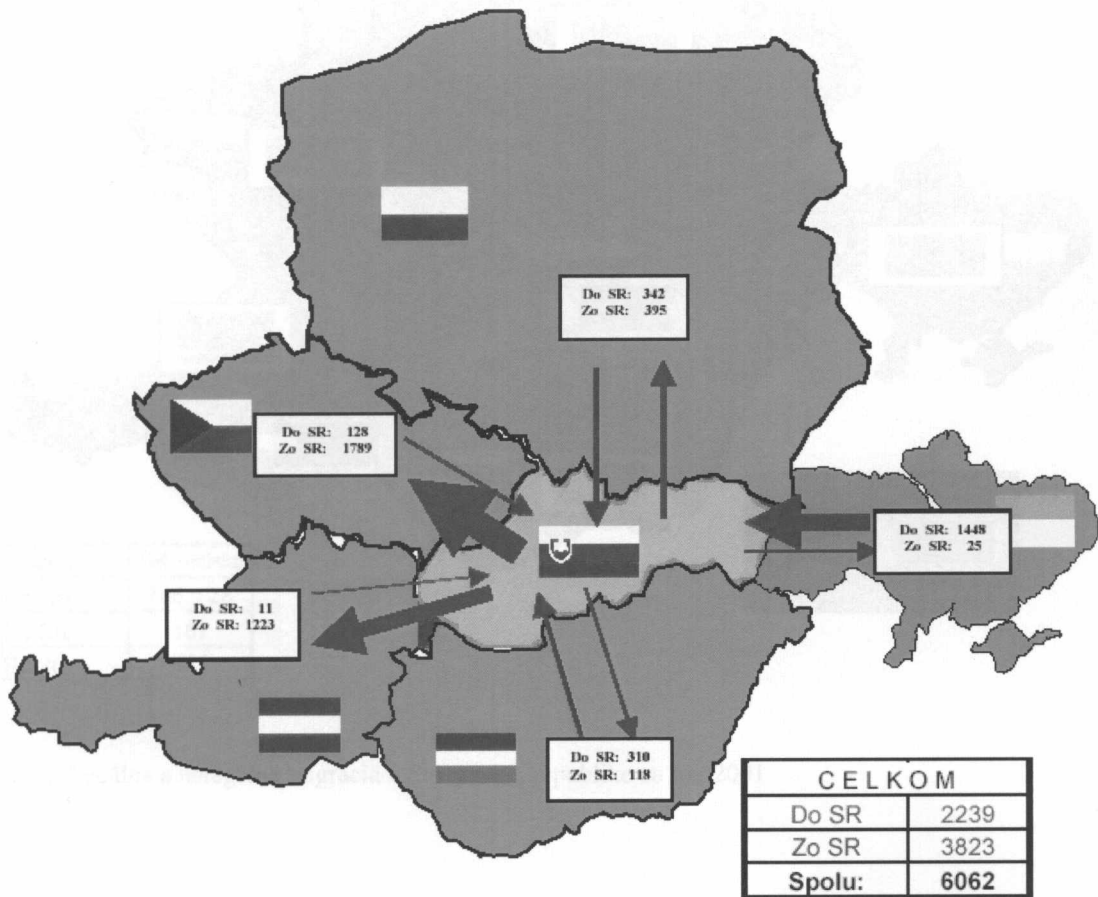
Prehľad zadržaných nelegálnych migrantov s prevádzačom

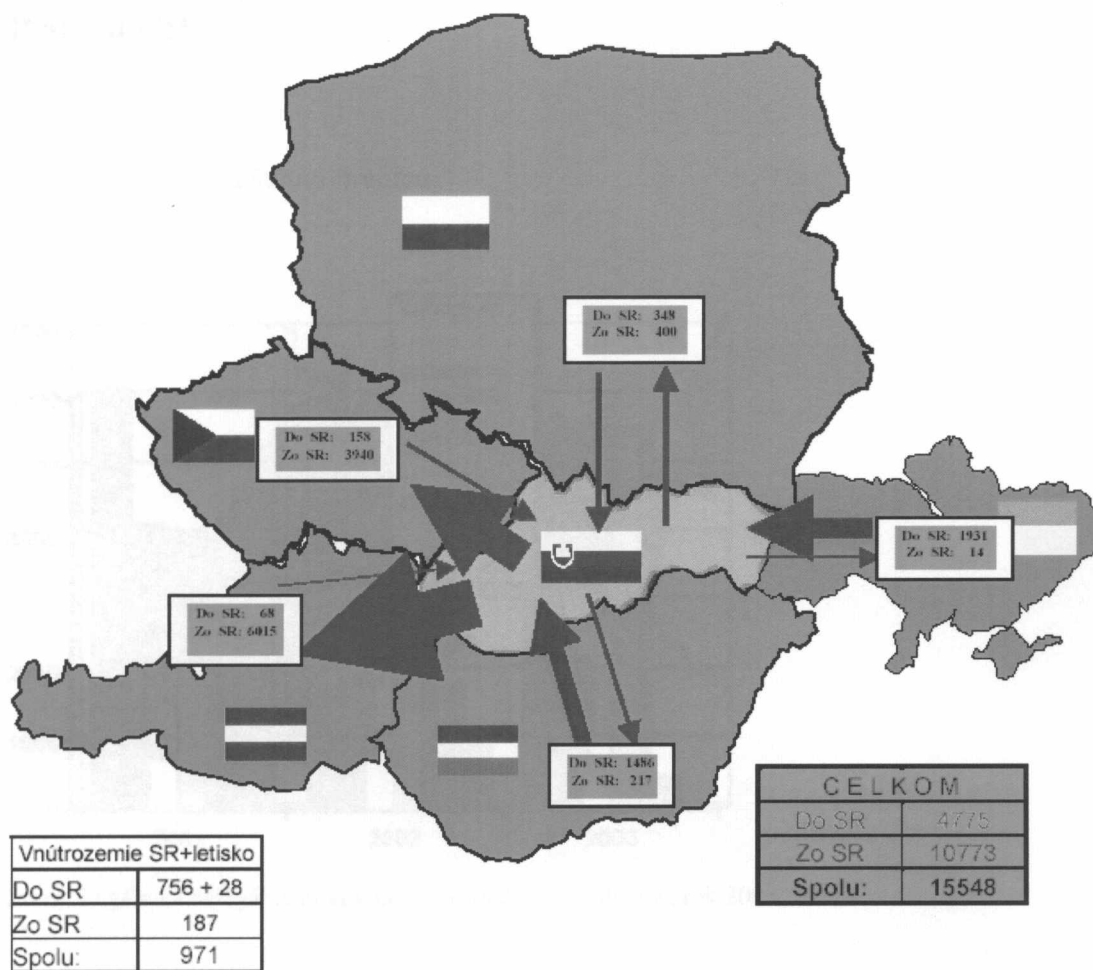

Zdroj: Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001

Príloha H

Smery nelegálnej migrácie s počtami nelegálnych migrujúcich v rokoch 2000 a 2001

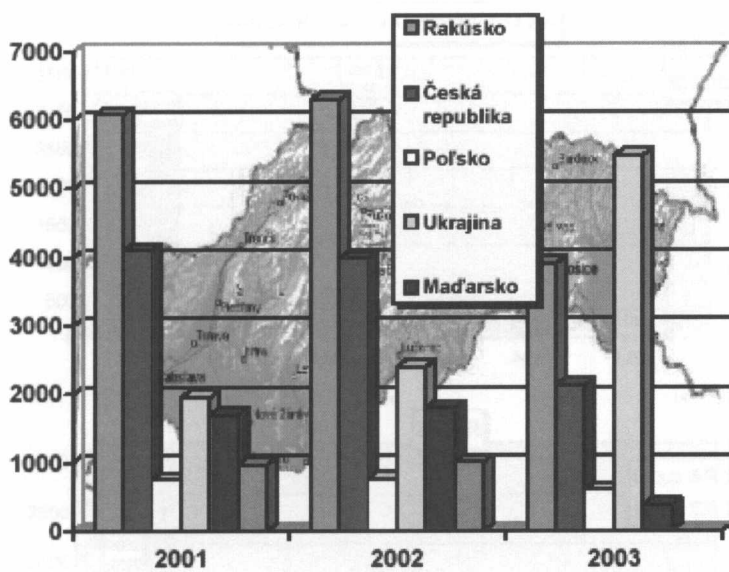

Zdroj: Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2001

Príloha CH

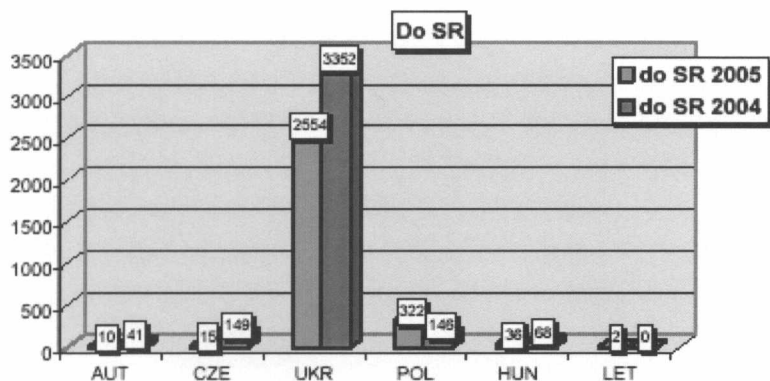
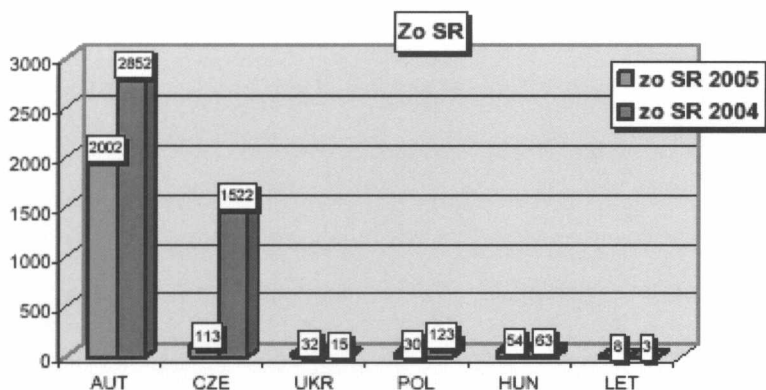
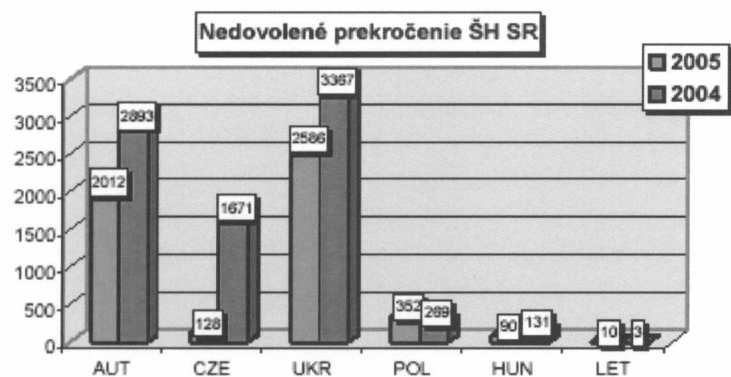
Tlak migrantov na štátnu hranicu

Zdroj: Legálna a nelegálna migrácia v Slovenskej republike za rok 2003

Príloha I

Nedovolené prekročenie štátnych hraníc v rokoch 2004 a 2005

Zdroj: Ročenka ÚHCP P PZ